Զ. ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 1,752 — Կ. ՊՈԼԻՍ. 1902, ՅՈՒԼԻՍ 1—14 — 9 ՐԷՊԻՒԼ ԱՒ. 1320 — 1 ԹԷՄՄՈՒԶ 1318 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

«بوزانتیون»
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته. صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
بوزانت کچیان
مطبعه و اداره خانه‌سی باب عالی جاده‌سی نومرو ۲۳-۲۵

ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ Բաց լրագրով 12 ղրշ.
ՏԱՐԵԿԱՆ , , 7 Մէճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ 36 Ֆր.
ՎԵՑԱՄՍ. 18 ԵՌԱՄՍ. 9 Ֆր.
ԱՆԳԼ. ԼԻՐԱ 119 ղրշ. — 20 Ֆր. ՆԱՊ.
94 1/2 ղրշ. — ՊԻԱՍԹ 55 ղրշ.

Բիւզանդիոն

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ 6 Մէճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 3 ,
ԵՌԱՄՍԵԱՅ 1 1/2 ,
ՀԱՏԸ 20 փարա

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Alı Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՆԻՒԹԵՐ

ՖԼՕՐԷՆՍ ՆԱՅԹԻՆԿԷՅԼ ԵՒ ԿՆՈՋ ԴԵՐԸ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ.—Ա.

Ժթ. Դարու Քաղաքակրթութեան որոշիչ հանգամանքներէն մին եղաւ՝ գործունէութեան նորանոր և օգտակար ասպարէզներուն բացումը կնոջ առջև։

Քաղաքակրթութեան պատմութեան մէջ որչափ ետ երթանք, կնոջ դերը այնչափ ստորնացած կ'տեսնենք։ Ապաքէն, կնոջ բնախօսութիւնն և հոգեբանութիւնն անհասկնալի գաղտնիք մ'էր մեր նախահարց։ Կինը դերք չունէր ընկերութեան մէջ, ոչ իսկ օգտակարութեան ասպարէզ աշխարհի վրայ։ Անոր օգտակարութեան եզրներն ամէնապարզ ձևի վերածուած էին։ Նա էր միայն մարդուն օգնականն և ստեղծուած անոր հաճոյքին համար, և սահմանուած ակնածել իր «գլխաւոր»էն։ Հաւասարութիւն առն և կնոջ միջև անըմբռնելի վարկած մ'էր, դատապարտեալ թէ՛ եկեղեցական և թէ աշխարհական իշխանութեանց կողմանէ։ Ի մի բան, կինը գերի էր, և գերիներէն չակնկալուէր իմացական գործունէութիւններ ցոյց տալ։ Քրիստոնէութիւնը տուաւ կնոջ աւելի բարձրացեալ դերք մը քան զոր ունէր նա ա՛յն հին Դարուց մէջ, եկեղեցւոյ շրջանակին մէջ օգտակարութեան արահետներ բացաւ անոր առջև, ինչպէս ասոր գովելի օրինակներ հանդիսացած են Տալիդա Քումի և «Փիբէ քոյրը»։

Սակայն արդարութիւնը կ'պարտաւորէ զմեզ խոստովանիլ թէ Քրիստոնէութիւնը չըրաւ ինչ որ կրնար և պարտէր ընել կնոջ դերքը բարձրացնելու համար։ Պօղոս առաքեալ խեղճ գաղափար մ'ունէր կնոջ վրայ, և ամուսնութիւնը կ'նկատէր հարկաւոր չարիք մը, որմէ եթէ կրնային հեռի կենալ առանց բարոյական և մարմնական վնասու, աւելի լաւ։ Իր խիստ պատուէրն որով կ'արգելու կնոջ խօսիլն և գլուխը բաց պահելն եկեղեցիներու մէջ, ցոյց կուտայ թէ ո՛րքան սեղմ հայեացքներ ունէր կնոջ օգտակարութեան վրայ ընկերական շրջանակին մէջ։ Եթէ այսօր Քրիստոնեայ աշխարհն այս պատուէրին հնազանդէր, գոնէ Բողոքական բոլոր եկեղեցիներուն մէջ երգեցողութիւնը կ'դադրէր, և քանի մը եկեղեցիներու մէջ ալ բեմէն Աւետարանի քարոզութիւնը կ'վերջանար։ Անգլիոյ և Ամերիկայի մէջ չկայ թերևս Բողոքական եկեղեցի ուր երգեցողութիւնն երկու սեռերու ձայնակցութեամբ չկատարուի, ո՛չ միայն նստարաններու վրայ, այլ նաև խմբին եսեւ և երգեհոնին առջև։ Ոչ միայն այս։ Եկեղեցիներ կան որոց ձեռնադրեալ պաշտօնեայք կիներ են, կիներ որ իրենց բոլոր կեանքը նուիրած են ընկերութեան բարոյական և իմացական բարձրացման։ Անոնք Գոլէճի կանոնաւոր շրջան աւարտած են, և յետոյ Աստուածաբանական Ճեմարան մտնելով իրենց ծրաջանութեան և նուիրման համար պատուոյ մրցանակներ ընդունած են։ Կանոնաւոր Տիտղոս ունին, իբր Վարդապետ Աստուածաբանութեան։ Անոնք Ս. Գիրքն ուսած են Եբրայեցերէն և Յունարէն լեզուներով։ Արդեօք ուրիշ եկեղեցական Հայրերէ քանի՞ն իրենց պաշտօնին այսքան կամ աւելի խղճմտութեամբ պատրաստուած են։ Արդ, այսօր Քրիստոնեայ աշխարհին գէթ այս Արևմտեան մասը կ'խօրհի որ ցորչափ կին մը իր նուիրմամբ և անկեղծութեամբ կրնայ նոյնքան օգտակար ըլլալ որքան իր եղբայրը, արժանի է ձեռնադրութեան և Աւետարանի պաշտօնէութեան։ Այս կին հովիւներ կամ երիցուհիներ ընդհանրապէս յօժարակամ կ'հրաժարին ամուսնութենէ, քանզի ակնյայտ պատճառներով ամուսնութիւնն արգելք պիտի ըլլար իրենց պաշտօնին կատարման։ Նպատակ չունիմ զՊօղոս առաքեալ քննադատել իր դիրքին համար այս խնդրոյ մէջ։ Նա այն ատեն իր ունեցած լուսոյն համեմատ գրեց։ Եկեղեցին Քաղաքակրթութեան ընթացքին մէջ տարբեր կլիմաներու և տարբեր ժողովրդոց հետ շփման գալով, իր գործունէութեան ձևն եղանակաւորեց ըստ պարագայից։ Չես կրնար 19 Դարեր առաջ Պաղեստինու մէջ տրուած պատուէր մը այժմ ի կիր առնել անգլիասաքսոն ժողովուրդի մը պէտքերուն, պայմանաւ որ ատով չբռնաբարես բարոյական հիմնական սկզբունք մը։

Դարձեալ, իգական սեռին մտաւոր և հոգեկան պէտքերը փոխուած և բարձրացած են։ Այժմ կանանց յատուկ Գոլէճներ կան, որոց Նախագահներն ի հարկէ կիներ են։ Քրիստոնեայ կրթական Հաստատութիւն մը անգլեսաքսոն աշխարհին ամէն կողմն իրենց յատուկ մատուռ մը կ'ունենայ, ուր ամէն Կիրակի առաւօտ կրօնական պաշտօն կը կատարուի։ Ո՞վ է քարոզիչը։ Անշուշտ Գոլէճին Օրիորդ կամ Տիկին Նախագահը։ Երբեմն դուրսէն հիւր պաշտօնեայ մը կ'հրաւիրեն, սակայն ընդհանրապէս Նախագահ Օրիորդն իր բարձր դաստիարակութեամբ յարմարագոյն պաշտօնեան է զոր Գոլէճը կրնայ գտնել, մանաւանդ նա գիտէ թէ ինչ է ուսանողաց կարօտը։

Սակայն կնոջ գործունէութիւնն Եկեղեցւոյ և Գոլէճին մէջ չի վերջանար։ Նա մտած, թեակոխած է քաղաքակիրթ կենաց գրեթէ ամէն պողոտան, ամէն ծառուղին։ Միացեալ Նահանգաց մէջ կրնայ ըսուիլ թէ չկայ կառավարական պաշտօնատուն մը, վաճառականական տուն մը, հեռագրատուն մը, սեղանաւորական հաստատութիւն մը ուր քանի մը օրիորդ ատմարակալներ և ստագիրներ չգործածուին։ Պէտք է յիշատակուի հոս թէ յաճախ անոնք աւելի խղճահար են իրենց պարտաւորութեան կատարման մէջ, և, որ յոյժ կարևոր է, նուազ վարձով կ'գործեն։ Ճիշդ այս չաբաթ Պոսդոնի մէջ կ'գումարի Լրագրապետներու Համաժողովը, որոյ անդամոց մէկ կարևոր մասը կը բաղկանայ կին հրապարակագիրներէ։ Համաժողովն համազգային նկարագիր մը ունի, քան զի Միացեալ Նահանգաց ամէն կողմերէն կարևոր թերթերու խմբագիրներ և լրաբերներ հոն կ'հաւաքուին գաղափարաց փոխանակութիւն ընելու իրենց արուեստին յառաջդիմութեան համար։ Սոյն առթիւ մեծ գրողներ միմեանց հետ կ'ծանօթանան, և պատեհութենէն օգուտ քաղելով արձակուրդ մ'ևս կ'վայելեն։ Կը կարծուի թէ Համաժողովոյն անդամութեան պիտի մասնակցին Անգլիոյ և Քանատայի հրապարակագիրք ևս, այսու պիտի միացնեն այն ոյժերն որք կը մշակեն և կ'կառավարեն անգլեսաքսոն աշխարհին հանրային կարծիքը։ Կին գրողներ համահաւասար ձայն ունին Համաժողովին խորհրդակցութեանց մէջ, և կարողաբար կ'քննեն իրենց ներկայուած խնդիրները։ Կինը քայլ մը ևս յառաջ երթալով Նահանգային Օրէնսդրութենէն կ'խնդրէ որ իրեն շնորհուի քուէարկութեան իրաւունք քաղաքային պաշտօնեից ընտրութեան մէջ։ Արդէն կիներ կ'քուէարկեն Դպրոցական Խորհուրդին անդամոց ընտրութեան համար։ Եթէ կինն իր անուան յատուկ անշարժ կալուած և պատրաստ դրամ կրնայ ունենալ, և իր արու եղբօր պէս հարկ կ'վճարէ կառավարական գանձուն, ինչո՞ւ չվայելէ իր դիրքին արտօնութիւնն՝ իբրև ուրոյն քաղաքացի մը։ Լրագրական ասպարէզին վրայ մանաւանդ յոյժ ճարպիկ են՝ լուր քաղելու իրենց սիրուն և հրապուրիչ վարմունքով։ Ամէն կարևոր թերթ կանանց յատուկ էջեր ունի, զորս կ'խմբագրեն կին գրողներ, որոյմէ մինչև մի քանի կ'գտնուին խմբագրական մարմնոյն մէջ։ Առողջ և մտացի կին մը այժմ պէտք չունի սպասելու որ երիտասարդ մը գայ և «իր ձեռքը խնդրէ»։ Եթէ չի կրնար երիտասարդն իրեն ամուսին ընել, ինք՝ անոր մրցակիցը կ'ըլլայ կենաց գործունէութեան մէջ։ Երիտասարդներէն շատեր այս մրցումը դադրեցնելու համար ամուսնացած են իրենց մրցակիցներուն հետ։ Այս կարգադրութիւն երկուստեք օգտակար է։ Քաղաքային դպրոցներուն մէջ ուսուցանող վարժուհիներ կրկին և կրկին առերսած են Դպրոցական Խորհուրդին՝ իրենց վճարել ինչպէս կ'վճարեն արու ուսուցիչներուն, այսինքն, աւելցնել իրենց թոշակը, քան զի իրենք կ'ըսեն թէ այնչափ գործ կ'կատարեն որչափ վարժապետներ։ Պոսդոնի Փաստաբանաց Ընկերութիւնն ոչ այնչափ յօժարութեամբ ստիպուեցաւ մի քանի օրիորդներ ընդունիլ իբր անդամ, որք վկայեալ օրէնսգէտ ըլլալով դատարան կ'ելնեն դատավարելու։ Կին բժիշկներ և վիրաբոյժներ արդէն անհամար են։

⁂ Ինչ որ ընթերցողը ցարդ կ'կարդայ՝ յառաջաբան է նկարագրութեան մը, զոր կ'ուզեմ ընել ի մասին կնոջ մը, որոյ անունը բոլոր աշխարհի վրայ, մանաւանդ Թուրքիոյ ժողովրդոց մէջ, անմահ պիտի մնայ։ Այն է Ֆլօրէնս Նայթինկէյլ։ Այս զարմանալի կինը, ինքն մարմնացեալ անգլեսաքսոն ցեղին բարձր առաքինութեանց, կրնայ կոչուիլ ներկայ գիտական հիւանդապահութեան հիմնադիրը։ Ֆլօրէնս Նայթինկէյլ է այժմ 81 տարեկան աղջիկ մը, առանձնացեալ աշխարհի ժխորէն և կ'վայելէ փառաւոր ծերութեան մը գոհունակութիւնը Պըքինկէմշիրի ակնապարար տեսարանաց մէջ։ Ամէն տարեդարձին իր անձնական բարեկամք հաւաքուելով չորջը գուրգուրանօք կ'մատուցանեն իրենց շնորհաւորութիւնները, ինչպէս դեռ քանի մը տարիներ առաջ Անգլիոյ վարչապետ մը տարեդարձներուն առթիւ Անգլիոյ և աշխարհի ամէն կողմէն խնդակցական հեռագիրներ կ'ստեղային։ Վստահութեամբ կրնամ ըսել թէ այսօր չկայ ապրող կին մը բոլոր լայնածաւալ աշխարհին մէջ, որոյ անունն այնքան օրհնուած ըլլայ որքան այս կնոջ, որ իրաւամբ կրնայ կոչուիլ Խրիմու Դիւցազնուհին։ Խրիմու պատերազմին մէջ Անգլիոյ փառքը կ'կայանար ոչ այնքան իր մեծ նաւատորմիղին և բանակին մէջ, այլ այս մեծ կնոջ սրտանուէր ծառայութեանց մէջ, որով իր կեանքը նուիրեց դաշտին վրայ վիրաւորեալ զինուորաց ապաքինման և սփոփանաց համար։ Ֆլօրէնս Նայթինկէյլ պատերազմական բժշկութեան մէջ լուծեց խնդիրներ, որ դարերէ ի վեր անլուծանելի առեղծուածներ մնացած էին։ Իրմէ վերջ հազարաւորներ հետևեցան իր քայլերուն։ Նախապատմական ժամանակներ, բանակներու մէջ վիրաւորեալներ կը դարմանուէին մինչև որ ապաքինման ճամբուն մէջ մանէին, և յետոյ կ'սպաննուէին իբր գերիներ։ Խեղճ զինուորին այս բարբարոս դրութեան, կամ դաշտին վրայ անխնամ մնալու հետևանքներուն զոհ գնաց, մինչև որ Ֆլօրէնս Նայթինկէյլ նոր գաղափար մը բացաւ պատերազմաց պատմութեան մէջ։

(ՏԻԴ.) Հ. Ս. ՃԻԼԱՎԵԱՆ
Պոսդըն.

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՊԱՐՏՔ ՄԸ

Բերկրանօք կարդացինք լրագրաց սիւնակներու մէջ այն տեսակ մը ուսմուցը թէ՝ մեծավաստակ մշակի դամբանն հանդերձ մատուռով պիտի վերաշինուի Տերիկի ծոցին մէջ։ Ամէն ոք առաջին թափով խայտանօք ընդունեցաւ, յիշելով մեծահռչակ վիպասանի անցեալ մեծ կեանքը, կենսունակ գործը, սուրբ և ջինջ հաւատքը, ու անհուն խանդավառանքն առ իր հայրենիքը, և անշուշտ անց կացաւ շատերու սրտէն երախտագիտական պարտք մը թէ՝ այո՛ կ'արժէ շիրիմ մը բազմաձախս՝ այդ համբաւաւոր ուսումնասէրին և աննման մշակին, բայց անց կացածը լոկ թաւ մ'էր — Այո՛ պէտք է — և ահա հոս լաւ չի՞ յարմարիր Սերմնացանին առակը — և ուրիշն ինկաւ ապառաժի վրայ ուր շատ հող չըկար և չուտով բուսաւ՝ հողն հիմնեղ չըլլալուն համար, արևը ծագելուն պէս խանձեցաւ, և արմատներ չը կային, չորցաւ —։ Երբ առաջին անգամ ամենքս ալ կարդացինք թէ՛ Կեդր. Պատկ. Ժողովն որոշեր է որ վերանորոգէ այդ հնամենի շէնքը, խնդութեամբ լցուեցանք, ինչո՞ւ, որովհետև երախտագիտական պարտք մ'էր որ պիտի կատարուէր, սակայն շատ կարճ տևեց, զի դրամի խնդիրը պարուկ այսերով երևնալ սկսեց, և երբ մեր քսակներու պիտի մերձենար, ժայռի հանդիպեցաւ, ու ալ կեանք ունենալու յոյսէն զրկուելու դատապարտուեցաւ։ Որչափ որ մեր պարտքն է սրբազան Պարթև Հայրապետին հողակոյտը նսեմ չը թողուլ, պարտք մը աւելի ունի կղերն այդ անփառունակ շէնքը փայլուն դիրքի մը վերածելու. հապա՛ դպրոցական տղայք, երբ յիշեն թէ՝ իրենց Ա. Բ. Գ.ն այդ սրբաշունչ տիպար ծառայի քրտանց ջանքովն էր, և այն ատեն 1500 ոսկին շատ պակաս կ'կչռէ։ Կեդր. Պատ. Ժողովոյ որոշումն տղուոր խորհուրդ մ'էր, ազնիւ մտածման արդիւնք, իսկ խորհուրդն իրականացնել իւրաքանչիւր անհատի պարտք։ Մեր մէջ սովորութիւն դարձած է ամէն ինչ սպասել կեդրոնէն, և ունակութիւն մը՝ ամէն հանրային պարտք անորը համարել, իբր թէ մեք նոյն համայնքին չենք պատկանիր։ Ցարդ գաւառներէ թղթակցութիւն մը չերևցաւ, ծանուցանող իրենց տրամադրելի այսչափ գումարն Աշտիշատի Սրբազան Հայրապետի շիրմին ի հաչիւ։ Թողունք աղքատ թեմերը, արդեօք Պոլսականին նուազ հաւասարներ չկա՞ն, որք մունջ անտարբերութեամբ մը կ'վերաբերին առ այդ բարենպատակ գործ։

Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութեան թեւարկութեան տակ 45 առաջնորդական թեմեր, 7 մամնաւոր, Սսոյ թեմը 13, գումար 65 թեմ, թո՛ղ Երուսաղէմն ու Էջմիածինը չհաշուուի, և այս թեմերը 4 որոշ դասակարգի բաժնենք, 1ը 30 ոսկի վճարէ, 2ը 20 ոսկի, 3ը 10 ոսկի, 4ը 5 ոսկի, մեծ բաժին մ'ալ Պոլիսէն առնելով կրնանք 1500 ոսկին տրամադրելի ընել։

Սոյն մեր առաջարկ խոնարհաբար կ'ներկայացնեմ ամէն բարեպաշտի զգացմանն և եռանդին, վերջաւորաց բարի կամեցողութեանը թէ իբրև հովիւ ուրոյն թեմերու շատ դիւրութեամբ կրնան ձեռք բերել որոշ գումար մը։ Իմ կողմէ կ'խոստանամ անմիջապէս տրամադրելի ընել 5 ոսկին սա մեր Ակնայ թեմէն։ Երբ իմ առաջարկ ընդունելութիւն գտնէ, աղքատ թեմի մը հովիւ՝ այսչափ կ'խոստանամ իմ ժողովրդեանս կողմէ. աւասիկ խոնարհ կարծիք մը թէ ամէնուս պարտքն է սա։

Ակն. Գ. ՎՐԴ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

ԿԵԱՆՔԸ Ի ԿՈՎԿԱՍ

ՏՓՂԻՍԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԿԱՐՍ.—Բ. (*)

(''ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ,,Ի ԹՂԹԱԿՑԷՆ.)

Ժողովուրդն երկիւղի մէջ է թէ կը հրաժարի Կարսի առաջնորդական փոխանորդը, վասնզի խեղճը վատառողջ է և կ'ըսէ թէ իմ նպատակս Կարսի այս մեծ եկեղեցիին հիմքը ձգել և հրաժարելով առանձնանալ վանք մը և վանական գործերով զբաղիլ է։ Թէև ինքը 40 տարեկան չկայ տակաւին, բայց անշահասէր է, փառք կը խորշի և անշուք կերպով կ'ապրի։ Տեղւոյն եկեղեցիներէն միոյն անունը Ս. Աստուածածին է, որ կառուցուած է 48 տարի առաջ հին Հայոց թաղին մէջ որ լերան ստորոտն է և բարձը բլուրին վրայ պարիսպն է։ Բարեբախտութիւն ունեցանք Մայիս 11ին կէս օրուան պատարագին ներկայ գտնուիլ, Պատարագիչն էր 105 տարեկան Տ. Մինաս քահանան, որ երբեք չսխալեցաւ և առանց ակնոցի Խորհրդատետրը կը կարդար, ձայնն յստակ և խրոխտ, առոգանութիւնը կատարեալ, ակռաներն հաստատուն, բայց ջղերէն մէկ քանին ինկած ըլլալուն կ'ցաւի, առանց գաւազանի զառիվեր և զառիվար այնպէս աժուր և ժիր կ'քալէ, որ պատարագէն յետոյ տեսնուելով, սկըսաւ ասպէտն այնպէս երթալ, որ իր հետ քալող եկեղեցականներն և ժողովուրդը ետք ձգեց։ Ինք բնիկ Վանեցի է, և 52 տարուան քահանայ, եկեր է երիտասարդութեանը՝ դասատուութեան համար, և ամուսնանալէ յետոյ քահանայութեան կոչուած ստացեր է, տեղացի քահանայք կ'ըսեն թէ 102 տարեկան է, տիրուհին ես ողջ, նա ալ 75 տարեկան, քաջառողջ վիճակի մէջ։

Բնիկներէն 3—4 տուն կայ, իսկ մնացածները զանազան կողմերէ եկած հաստատուած են, վաճառականութիւնը ծաղկած է և բաւական հարուստ վաճառականներ կան և արհեստաւորք ալ լաւ դիրք մ'ունին, գիւղացիք երկրագործութեամբ կ'պարապին, պարտէզներ այգիներ չկան, վասն զի ձմեռն ցուրտ է։

Մէկ Ռուսաց և մէկ Յունաց եկեղեցի կայ, բայց Յունաց եկեղեցւոյն մէջ ալ ռուսերէն պաշտօն կ'կատարուի, և ռուսերէն չհասկցող Յոյները Հայոց եկեղեցին կ'յաճախեն, վասն զի Կարսի և շրջակայից տեղացի Յոյները հայախօս են։

Ռուսաց եկեղեցին, շատ հին ժամանակները շինուած է, Հայոց շէնք է, Առաքելոց վանք անունով, դուրսէն գմբէթի բոլորտիքը 12 Առաքելոց պատկերները քանդակուած են, որ անարատ մնացած է մինչև այսօր և շատ հոյակապ քարաշէն եկեղեցի մ'է. տեսնելուդ այնպէս կ'կարծես թէ մէկ քանի տարուան շէնք է։ Երեսուն տարի առաջ այն հին եկեղեցին իբրև շտեմարան կ'գործածուի եղեր, բայց այսօր Ռուսաց եկեղեցի է։ Եկեղեցւոյն բոլորտիքը շէնքերով պատած է եղեր, որ այդ շէնքերը քանդեր և պեղումներ կատարեր են, բայց չի գիտցուիր թէ ինչ հնութիւններ գտնուած է, առասպելի ձևով կ'պատմեն իբր թէ եկեղեցին շինողին շիրիմն և ուրիշ հնութիւններ գտնուելով, Պետերսպուրկ ուղարկուեր են, ամբողջ քարէ գերեզմանն ալ միասին, որ ինքն ալ տակաւին հալած չէ եղեր։

Մասնաւոր դպրոց մը կայ, 100 երկսեռ աշակերտօք, Պ. Ճամպազեան երիտասարդի հոգատարութեան ներքև, որ բաւականին յաջող վիճակի մէջ կը գտնուի, կ'կարդացուի հայերէն, ռուսերէն, այն ծրագրով ինչ որ Ռուսաստանի դպրոցներն են։ Դպրոց մ'ալ Ռուսաց Լուսաւորութեան յատկացեալ, որ Հայոց նոր շինած շէնքին մէջ է և անոր կալուածներովը կ'կառավարուի։

Կան Հայ-հռոմէականներ և ունին եկեղեցի մը, բայց քիչ են այն դաւանանքին հետևողները։ Բաց ի Հայերէն, Թուրք, Ռուս, Յոյն են. հազիւ 2—300 տուն կայ։ Քաղաքը հետզհետէ մեծնալու վրայ է, ինչպէս բազում տուներ և մագազաններ շինուած են կայարանի ուղղութեամբ և քաղաքը երեք անգամ աւելի ընդարձակուած է։

Ինչպէս գիտէք, բերդեր և զօրանոցներ ունի Կարս, որ կ'պարունակէ այսօր 50 հազար զօրք, և ամէն օր մարզանքներ կ'կատարուին։ Մէկ քանի օր այսպէս քաղաքս պատելէ յետոյ, մեկնեցանք Աղեքսանդրապոլ, որ մեր դիտաւորութիւնն աւելի հեռուներն երթալ, նշանաւոր վայրերն և վանքերը տեսնել և անկից Երևան և Էջմիածին երթալ էր, բայց Մայիս ամսուան մէջ օդերուն ցրտութիւնը, անձրևներն և իմ վատառողջ վիճակս արգելք եղան վաղօրօք պատրաստած ծրագրիս իրագործման, մանաւանդ որ տակաւին մեր երթալիք տեղերը ձիւնով ծածկուած էին։

⁂ Աղեքսանդրապոլ երեք տարուան մէջ մեծ փոփոխութիւն կրած է. քաղաքէն մինչև կայարան անշէն շէնքեր կային և բոլորովին ամայի էր, բայց այժմ բաւական թուով մեծ և փոքր տուներ, խանութներ և հիւրանոցներ (պանդոկ) շինուած են քարաշէն։ Ճամբան լապտերներ դրուած և ծառեր տնկուած են լայն պողոտաներուն երկու կողմերը. վաճառականութիւնն աւելի ընդարձակուած է։ Քաղաքին մէկ-երկու տեղերն ելեկտրական լուսով լուսաւորուած են, բայց փողոցները ցեխէ և փոշիէ չեն ազատուած, որով ցեխի և փոշիի քաղաք կրնայ ըսուիլ. անձրևին մեծ դժուարութիւն կ'կրէ մարդ եթէ քիչ մը տեղ քալէ. Նմանապէս եթէ քիչ մը քամի ըլլայ գետինները չոր եղած ատեն, փոշիի ամպեր կ'բարձրանան. Թէև քա-

(*) — Տես. Տպ. օրուան Բիւզ. և վերջ։

ՇԷՐԼՕՔ ՀՕԼՄՍ ԵՒ ԻՐ ԳԻՒՏԵՐԸ (7)

ԳԼՈՒԽ Բ.

—Դրամնիդ պիտի կորսնցնէք, ըսաւ Հօլմս հանդարտութեամբ։ Գալով այդ յօդուածին, անոր հեղինակն ես եմ։

—Դո՞ւք։

—Այո՛, ես ինքս։ Դիտելու և հետևութիւն հանելու բնական հակում մ'ունիմ։ Այդ յօդուածին մէջ պարզած տեսութիւններս, որք մտացածին կ'երևան ձեզի, ընդհակառակն շատ գործնական են, նոյն իսկ այնքան գործնական որ ապրուստս անոնցմով միայն կ'շահիմ։

—Ի՞նչպէս կ'ըլլայ ատ, հարցուցի ակամայ։

—Մասնաւոր արհեստ մ'ունիմ. Կարծեմ թէ ինձմէ զատ ուրիշ մարդ չկայ ճչդիւ ա՛յդ արհեստն ի գործ դնող։ Ես խորհրդատու գործակալ մ'եմ, եթէ կրնայ այսպէս ըսուիլ։ Հոս, Լոնտոնի մէջ, ինչպէս գիտէք, անգլիական ոստիկանութիւն մը կայ։ Մասնաւորներ ալ կան որք ժառանգորդներ գտնելու, առևտրական տեղեկութիւններ հաւաքելու, գործուած խարդախութիւններ կամ կեղծարարութիւններ երևան հանելու, ամուսնութիւններ դիւրացնելու համար գործակալութիւններ հաստատած են, և իրենց հաչուոյն հետաքօտութիւններ կ'ընեն։ Երբ այս մարդիկ կնճռոտ գործի մը առջև գըտնուին, ինձ կ'դիմեն, և ես խնդիրը կը լուսաբանեմ, իրենց գործը կ'դիւրացնեմ։ Ասոր համար, իրողութիւնները կ'պարզեն ինձ բոլոր յարակից պարագաներով, և ընդհանրապէս, շնորհիւ այն մասնաւոր ուսումնասիրութեան զոր կատարած եմ հասարակ չարագործներու վրայ, կ'յաջողիմ դըժուարութիւնն հարթել։ Եւ իրաւ, բոլոր ոճիրներն ընտանեկան նմանութիւն մ'ունին իրենց միջև։ Եթէ հազար ոճիր ուսումնասիրած ըլլաք ամենափոքր մանրամասնութիւններով, շատ հաւանական է որ չյաջողիք հազարմէկերորդը լուսաբանելու, ի վեր հանելու կնճռալի կէտը, և չարագործը գտնելու։ Այն Լէսդրէտ որուն հոս գալը տեսաք, ոստիկանութեան պաշտօնաւոր և յարգի պաշտօնեայ մ'է հանրածանօթ։ Վերջերս, ոտքով ձեռքով մտաւ խաբերայութեան գործի մը քննութեան մէջ, որուն տակէն չկրցաւ ելնել և մինչև ինձ եկաւ խորհուրդ հարցնելու։

—Միւս այցելունե՞րը։

—Անոնց մեծ մասը մասնաւոր գործակալութիւններու կողմէ ղրկուած են։ Ամենքն ալ կնճռոտութեան մը հանդիպելով, իմ աջակցութիւնս կ'խնդրեն։ Ես իրենց պատմութիւններուն մտիկ կ'ընեմ, անոնք ալ իմ մեկնութիւններուս, որոց փոխարէն վարձք մը կ'վճարեն ինձ։

—Ըսել է, դուք ձեր սենեակին մէջ նստած, կրնաք որոշ տեսնել հոն ուր այլք թէև իրողութիւնները տեղւոյն վրայ կ'ուսումնասիրեն իրենց բոլոր մանրամասնութիւններով, բայց չեն կրնար թափանցել։

—Այո՛, ճիշդ այդպէս է։ Տեսակ մը բնազդում ունիմ, որ բաւական կ'օգնէ ինծի։ Իրաւ է որ երբեմն քիչ մ'աւելի կնճռոտ պարագայ մը կ'ներկայանայ։ Այն ատեն կ'ստիպուիմ տեղէս շարժիլ և իմ աչքովս քննել ամէն բան։ Կրցած էք դիտել որ մասնաւոր ծանօթութիւններու առատ պաշար մ'ունիմ։ Ես զանոնք օգտակարապէս կ'գործածեմ այս հանելուկները լուծելու։ Հետևութիւն հանելու մէթոտը զոր պարզած եմ ձեր զայրոյթը գրգռող սա յօդուածին մէջ, անգնահատելի ծառայութիւն կ'մատուցանէ ինձ երբ անձամբ աշխատիմ։ Արդէն, դիտելն ինձ համար երկրորդ բնութիւն եղած է։ Մեր առաջին տեսութեան ատեն, զարմացաք երբ ըսի ձեզ որ Աֆղանստանէն կուգաք։

—Հաւանաբար առաջուընէ գիտէիք։ Ձեզի ըսած ըլլալու են։

—Ամենևին ոչ։ Տեսայ որ Աֆղանստանէն կուգայիք։ Երկարատև վարժութեան մը շնորհիւ, գաղափարներս այնքան արագ կ'շղթայուին ուղեղիս մէջ որ եզրակացութեան կ'յանգիմ առանց նոյն իսկ քննելու այդ շղթան կազմող օղակները, որք գոյութիւն ունին սակայն։ Կեցէք, իբր օրինակ առնենք այն եղանակը զոր գործածեցի ձեր մասին։ —Աւասիկ պարոն մը, ըսի ինքնիրենս, որ բժիշկի և զինուորականի երևոյթ ունի։ Ուրեմն, զինուորական բժիշկ մ'է, որ արևադարձային երկրէ մը կուգայ, վասն զի երեսը թուխ գոյն մ'առած է որ իր բնական գոյնը չէ, քանի որ իր դաստակները ճերմակ մնացած են։ Մեծ զրկումներու ենթարկուած և շատ հիւանդութիւն քաշած է, ինչպէս որոշ կ'երևի դէմքէն։ Նաև, վէրք մ'ստացած է ձախ թևին վրայ, քանի որ այդ անդամը փայտ դարձած երևոյթ մ'ունի։ Արևադարձային երկիրներու մէջ ո՞րն է այն երկիրն ուր անգլիացի զինուորական բժիշկ մը տառապանքներու ենթարկուի և թևէն վիրաւորուի։ Հնդկաստանի ճամբով Աֆղանստանը միայն կրնայ ըլլալ այս պահուս։ Գաղափարներու այս շղթայումը վայրկեան մը միայն տևեց։ Ան ատեն էր որ ըսի ձեզ թէ Աֆղանստանէն կուգաք, և դուք ալ զարմացաք։

—Ձեր բացատրութիւններուն շնորհիւ, հիմա խնդիրը կ'պարզուի, ըսի ժպտելով։ Էտկար Էլլէն Բօէի «Տիւբէն»ը կ'յիշեցնէք ինծի։ Բայց բնաւ մտքէս չէր անցներ որ այն տեսակ մարդեր կրնան գոյութիւն ունենալ վէպերէ դուրս։

Շէրլօք Հօլմս ոտք ելաւ և սիկարը վառեց։—Անշուշտ, ինծի պատիւ մ'ընել կ'կարծէք Տիւբէնի հետ բաղդատելով զիս, ըսաւ։ Է՛ ուրեմն, իմ կարծիքովս, Տիւբէն շատ սովորական մարդ մ'էր։ Անոր միակ վարպետութիւնն էր խօսակիցներուն մտածումներուն թափանցել, քառորդ ժամու լռութենէ մը ետք յանկարծ զարմացնելով զանոնք յարմար դիտողութիւնով մը։ Բայց ատիկա ստուգիւ յոյժ մակերևութային մեթոտ մ'է որուն դէմ շատ դիւրին է պաշտպանել ինքզինք։ Տիւբէն վերլուծելու կարողութիւն ունէր անշուշտ, ասոր առարկելիք չունիմ, բայց ադէկ շատ հեռու է այն գերազանց իմացականութեան երևոյթը զոր կազմել ուզած է Էտկար Բօէ։

—Էմիլ Կապօրիոյի գործերը կարդացա՞ծ էք, հարցուցի։ Մերուինն Լըքօք կատարեալ դետէկդիվի դիրը կ'անձնաւորէ՞ ձեր կարծիքով։

Շէրլօք Հօլմս հեգնօրէն ծիծաղեցաւ։— Լըքօք պարզապէս գործերը խառնշտկող մ'էր, պոռաց սրտնեղութեամբ։ Մէկ առաւելութիւն միայն ունէր.— իր կորովը։ Իրաւ որ, այդ գիրքն հիւանդցուց զիս։ Անծանօթ բանտարկեալի մը ինքնութիւնն հաստատելու վրայ չէ՞ր խնդիրը։ Ես 24 ժամէն կ'յաջողէի, մինչ Լըքօք վեց ամսուան պէտք ունեցաւ։ Այդ գիրքը գործակալներուն ձեռքը տրուելու է իբր ձեռնարկ առաջնորդ մը որ պիտի ցուցնէ իրենց ինչ որ ընելու չեն։

Սրտնեղութիւն զգացի երբ տեսայ որ Շէրլօք Հօլմս քանի մը բառով կ'տապալէր այն երկու տիպարներն որոց վրայ կ'սքանչանայի։

ՍԸՐ Ա. ՔՕՆԸՆ-ՏՕՅԼԻ

Թարգմ. Ժ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ (Շար.)

ւեր լեցուած են փողոցներուն երկու կողմերը, բայց չի գիտցուիր թէ ո՛ր տարուան չինութեան պիտի սկսուի, որովհետեւ քաղաքային սնտուկը դատարկ է եւ չի բաւականանար ծախքին։ Ալեքսանդրապոլ քաղաքն ալ Կարսի պէս իր շրջակայքն ունի զինուորանոցներ։

Այժմեան առաջնորդական փոխանորդն է Տիրայր վարդապետ, որ Գէորգեան Ճեմարանի ընթացաւարտ է. ուսեալ, բանիբուն եւ խղճամիտ եկեղեցական մ'է։ Գործի համար իրեն դիմողները գոհ կ'մնան։ Ուսումնասիրած է կեանքի պայմանները, գիւղացիին վիճակը, գիտէ թէ անպակաս են անոր ցաւերը։ Թէեւ հազիւ 30 տարեկան, բայց փորձառու, տաքէց մարդու նման կ'կառավարէ. Կիւրեղ Վ.ի նման անշահասէր է եւ կրնամ ըսել թէ Էջմիածնէ առացած իր թոշակովը կ'ապրի, ո՛րչափ բարի եւ խղճամիտ է։ Նախանձախնդիր է հանրային ո՛ եւ է գործի, պաշտպան անոր չահերուն, եւ իր միակ ցանկութիւնն է օգտակար ըլլալ եւ իր կոչման հաւատարիմ մնալ։

Հայոց երկու դպրոցները, որ գրաւուած եւ փակ կ'մնային, ռուսական դպրոցական վարչութեան կողմէ բացուած են։ Ս. Փրկչեան եկեղեցւոյ դպրոցը, որ եկեղեցւոյ կից հոյակապ մեծ եւ փառաւոր չէնք մ'է, Գիմնազիոն եղած է. ամբողջ եկեղեցւոյ կալուածներն ալ իբրեւ դպրոցապատկան գրաւուած են։ Եկեղեցիի հասոյթովը կ'կառավարուի, իսկ Աստուածածնայ եկեղեցւոյ դէմ գտնուած Արղութեան դպրոցին, որ երկսեռ է, ծախքն եկեղեցւոյ կալուածներէն կ'հոգացուէր Ազգին ձեռքն եղած ժամանակ. այժմ չունի եկամուտ, թէեւ փորձած եւ գրաւած են, բայց դատի մէջ չահած է եկեղեցին եւ տէր եղած իր կալուածներուն։ Սոյն դպրոցի ծախքի մէկ մասն աշակերտաց թոշակներէն եւ մնացածը դպրոցական վարչութեան սնտուկէն կը հոգացուի։ Հայերէն դասաւանդութիւնները այստեղ խղճամիտ կերպով կ'աւանդուին. ի չնորհս աղջկանց թախանձանքին, թէեւ պարտաւորիչ է դպրոցի մէջ ռուսերէն խօսիլ, բայց աշակերտուհիք հայերէն կ'խօսին։

Ս. Աստուածածնայ եկեղեցին ուխտատեղի մ'է. Ղուկաս աւետարանիչը գծած է սոյն Ս. Աստուածածնայ պատկերը. յատուկ մատուռ մ'է, խորանի քովէն բացուած դուռով մը. այնտեղ յատուկ սպասաւորող քահանայ մը պատրաստ կեցած է թէ՛ ուխտաւորաց բերած մոմերը վառելու եւ թէ հիւանդաց վրայ կարդալու համար։ Բազում տարիներէ ի վեր կ'սպասաւորէր 75 տարեկան Տ. Յակոբ քահանան, եւ մեր այնտեղ եղած միջոցին ի Տէր հանգեաւ։

Կ'պատմեն թէ այս ծերունի քահանան, իբրեւ ապաշխարանք, ինքզինքը զրկած է պտուղ ուտելէ, չատ պտուղի համն իսկ չի գիտեր, եւ ամբողջ տարին ծոմապահութեամբ եւ պահքով ապրելէն զատ, լոկ չաբաթ եւ կիրակի օրերը նաւակատիք կ'ուտէր, կ'ըսուի։ Անոր տեղ կարգած են սոյն եկեղեցւոյ քահանաներէն ուսեալ երիտասարդ կրօնասէր քահանան, որ կատարեալ կը ճանչնայ իր ունեցած պաշտօնին կոչումն եւ Ս. պարտականութիւնները։ Մէկ խօսքով, Ալէքսանդրապոլի եւ Կարսի քահանաները Տփղիսի քահանաներու հետ բաղդատելով, բաղդատութիւնն յարգելով, մեծ զանազանութիւն ունին։

Այժմեան հոգաբարձուն է Պրն. Երւզպաշեան, որ վաճառականութեամբ կ'զբաղի։ Եկեղեցւոյ չահերն այնպէս կ'պաշտպանէ, որ եթէ իր չահն ըլլայ, մարդ այնչափ հոգ չի տանիր։ Բոլոր եկեղեցւոյ պաշտօնեայք կ'գանգատին անոր ըրած խնայողութեան համար, բայց չեն վկայեր թէ զեղծում կ'գործէ. ընդհակառակն կ'ըսեն թէ անոր օրով աւելի օգտակար եղած եւ աւելցած են եկեղեցւոյ արդիւնքները։ Ինքն ուսեալ չէ, բայց ուսեալ եւ կրթեալ որդիներ հասուցած է, մին վաճառական եւ միւսը Բեդերսպուրկի համալսարանաւարտներէն երկրաչափ մ'է, եւ միւսներն ալ դարձեալ իրենց ուսմունքն աւարտած են բարձր դըպրոցներու մէջ, մէկ մէկ մասնագիտութեամբ։

Մեկնելու պատրաստութիւն կ'տեսնէի, երբ յանկարծ իմացայ թէ կիրակի առաւօտ կանուխ, ժամ 8ին միջոցները Ն. Ս. Օծութիւնն Ալեքսանդրապոլ եկած է. հարկադրուեցայ օր մ'ալ կենալ եւ սուրբ աջն առնել. նա պտոյտ մը եւ օդափոխութիւն մ'ընելու համար եկած էր, վասն զի մի քանի օր տկարացած ըլլալով, իբրեւ դարման իր տկարութեան, մի քանի օրուան համար պտոյտ մը կատարեց եւ 3—4 օրէն վերադարձաւ ի Ս. Աթոռ։

Այս ամսոյն վերջերը կ'սպասուի Տփղիս Ն. Ն. Օծութիւնը։

ԹՂԹԱԿԻՑ

Տփղ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԿԱՐՆՈՅ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

Կարնոյ երկսեռ հինգ վարժարանաց համար Ընդհ. Տեսուչ մը պէտք է, որ ծանօթ մանկավարժ ըլլայ եւ կարող նոյն պաշտօնին, որուն հետ չաբաթը 12 ժամ դաս պիտի աւանդէ եւ ստանայ գոհացուցիչ ամսական։ Փափաքողք իրենց պայմաններով պէտք է Կարնոյ Առաջնորդարանը դիմեն առաւելն մինչեւ յառաջիկայ Յուլիսի վերջ։ 10—2

Կարին, 19 Յունիս 1902

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

Ի ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ. —Եոհաննէսպուրկէ կ'հեռագրեն թէ հինգ չաբաթէ աւելի է որ հաշտութիւնը կնքուեցաւ, եւ անգլ. իշխանութեանց ուշադրութիւնը գրաւող գլխաւոր խնդիրներն են պօէրներուն վերահաստատութիւնն իրենց հայրենիքին մէջ եւ անգլիացի նոր գաղթականներու հաստատութիւնն ի Թրանսվալ եւ յ'Օրանժ։ Ամէն դիւրութիւն կ'տրուի բոլոր այն Պօէրներուն որք փոխադրութեան միջոցներ ունին եւ պատրաստ են իրենց ընտանիքները տանիլ իրենց ագարակները։ Քանի մը չաբաթէ ի վեր, պօէր ընտանիքներ կ'չարունակեն դառնալ իրենց հին ագարակները, անգլիական կառավարութիւնը վրան եւ մէկ ամսուան պաշար ուտեստ կուտայ անոնց։ Մէն մի գաւառակի մէջ տեղական յանձնաժողով մը կազմուած է նախագահութեամբ դատաւորի մը, պաշտօն ունենալով Պօէրներն իրենց տեղերը դարձնել, հարկ եղած պարէնները մատակարարելով անոնց։ Այս յանձնաժողովներ ուղղակի Բրեդորիայի կեդրոնական մասնախումբէն կախում ունին։ Տեղական յանձնաժողովներու տրամադրութեան տակ պիտի դրուի 3 միլիոն անգլ. ոսկի, Թրանսվալի եւ Օրանժի մէջ պատերազմին հետեւանօք կորուստներուն ի հաչիւ։ Այս գումար պիտի բաշխուի համեմատական հաչուով այն Պօէրներուն որք կ'րուստ կրած են։

*** Եօհաննէսպուրկի մէջ գումարուած Դաստիարակներու Ժողովը վերջացաւ։ Լորտ Միլներ չնորհաւորեց անոնց աշխատութիւններն ի նպաստ Թրանսվալի եւ Օրանժի հանրային կըրթութեան։

*** Անգլ. կառավարութիւնը բոլորովին կերպարանափոխ պիտի ընէ Օրանժը։ 57ու կէս միլիոն ֆր. յատկացուած է երկաթուղիներու համար, 45 միլիոն ֆր. հին երկաթուղիներուն պարաքին, 37ու կէս միլիոն ֆր. Օրանժեան Պօէրներն իրենց տեղերը փոխադրելու համար, եւ 37ու կէս միլիոն ֆր. ալ նոր գաղթականներով երկիրը չէնցնելու համար։

ՋՕՐԱՎԱՐ ՊՈՒԼԼԸՐԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Զօրավար Պուլլըր անգլիական թերթերուն հաղորդել տուաւ իր, պատերազմական նախարարին եւ Լէտիսմիթի պաշտպան զօրավար Սըր Ճօրճ Հուայթի քանի մը հեռագրերուն պատճէնները։ Այս հեռագրերը փոխանակուած են երբ Պօէրք 1899 Դեկտ. 15ին եռ մղեցին Զօր. Պուլլըրի յարձակումն ի Քօլէնսօ։ Առաջին հեռագրով, որուն թուականն է Դեկտ. 15, այսինքն ճակատամարտին օրը, Զօր. Պուլլըր կ'իմացնէ պատերազմական նախարարին թէ իր յարձակումն եռ մղուած ըլլալով, չի կրնար որ իր զօրքերը բաւական ըլլան Լէտիսմիթն ազատելու։ Զօրավարն աւելի յարմար կ'տեսնէ Լէտիսմիթը ձգել եւ պաշտպանողական դիրք մը բռնել, Նադալի հարաւային կողմը պաշտպանելու համար։ Պատերազմական նախարարը սա խօսքերով կ'պատասխանէ.—

Պատերազմական Նախարարութիւն
16 Դեկտ. 1899

«Կառավարութիւնն ամենամեծ կարեւորութիւն ունեցող ազգային աղէտ մը կ'նկատէ Հուայթի զօրաց լքումն եւ հետեւապէս գերութիւնը։ Կ'հրաւիրենք ձեզ նոր յատակագիծ մը պատրաստել Լէտիսմիթն ազատելու համար, առանց անպատճառ Քօլէնսօյի ճամբան ընտրելու։ Եթէ յարմար տեսնէք, կրնաք գործածել այն օգնական զօրքերն որք այս պահուս հարաւային Ափրիկէ կը հասնին»։

Երրորդ հեռագրով, Զօր. Պուլլըր կ'ծանուցանէ Զօր. Հուայթի ի Լէտիսմիթ թէ առջի օրը Քօլէնսօյի մէջ եղած փորձը ձախող ելած է, եւ կ'ըսէ որ ամսուան մը պէտք ունի կազմակերպելու պաշարման գործողութիւններն որք անհրաժեշտ են քաղաքն ազատելու համար։ Ուրիշ հեռագրի մը մէջ, որ Դեկտ. 17ին հասաւ Զօր. Հուայթի ձեռքը, Զօր. Պուլլըր կ'հարցնէ թէ տակաւին քանի՞ օր կրնան պաշտպանել ինքզինքնին։ Զօրավարը խորհուրդ կուտայ որ պահակազօրքը կրնայ սպառել իր ունեցած բոլոր ռազմամթերքն եւ ապա լաւագոյն պայմաններով անձնատուր ըլլալ։ «Ի՛նչ ալ ըլլայ, կ'յաւելու, մի՛ մոռնաք այրել ձեր բոլոր թուղթերը։» Զօր. Հուայթ, Դեկտ. 16ին պատասխանելով երրորդ հեռագրին, կ'առաջարկէ որ Զօր. Պուլլըր կարելի եղածին չափ հզօր դիրք մը գրաւէ որով կարենայ չփման մէջ մնալ թշնամիին հետ։ Խորհուրդ կուտայ ամէն ջանք ընել օգնական զօրք առնելու համար։ «Զինուորագրեցէ՛ք գաղթավայրերու մէջ գտնուած այն մարդիկն որք պատրաստ են զէնք առնելու, եւ ի վիճակի են ձի նստելու։ Կացութիւնը կրնայ բարւոքիլ։ Լէտսմիթի 12,000 պահակազօրքին կորուստն ահաւոր աղէտ մը պիտի ըլլայ Անգլիոյ համար։ Մտքէ անգամ անցընելու չէ։ Կ'վախնամ որ պիտի չկրնամ ճամբայ մը բանալ մինչեւ ձեզի հասնելու համար»։ Այս հեռագրերուն հետ, Զօր. Պուլլըր նամակ մ'ալ կ'զրկէ Մամլոյն, եւ կ'ըսէ թէ այս հեռագրերն հաղորդած է ճիշտ այն ձեւով զոր պատերազմական նախարարն հաղորդած է իրեն հրատարակելու համար։ Զօրավարը կ'յայտարարէ թէ չատ ուրախ եղաւ Դեկտ. 17ին ընդունելով պատերազմական նախարարին Դեկտ. 16 թուակիր պատասխանը, որով իմաց կ'տրուէր իրեն թէ Նադալի մէջ իր զինուորական գործողութեանց համար իր տրամադրութեան տակ պիտի ունենար օգնական զօրքեր։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՊՕԷՐԱՑ.— Զօրավար Լուի Պօթա Բրգէրմարկպուրկի մէջ յայտարարեր է թէ ի մօտոյ պիտի հրատարակէ պօէրական պատերազմին պատմութիւնը զոր գրած են ինք, զօրավար Տէվէդ եւ ուրիչ պօէր պետեր։

ՊԱՐՍԻՑ ՇԱՀԸ.— Վիեննայի թերթերուն ըսածին նայելով, Շահը Քարլսպատի Բրէտիդ—Անչլալդ պանդոյին մասնաճիւղին մէջ ունի 3 միլիոն ֆր. որմէ 750,000 քուրոն միայն առած է դեռ։ Պալմիրոյ թագաւորն անցեալ իրիկուն ճաչ մը տուաւ Օստանդի մէջ ի պատիւ Շահին։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԲԱՆԱԿԸ.— Պատերազմական նախարարը Սապունճիէֆն ներկայացուց օրինագիծ մը, որուն համեմատ երեք տարի չարունակ փորձի համար նորահաւաք զինուորներուն թիւը պիտի ըլլայ 13,180 հետեւակազօրաց համար, իսկ 5,000 հոգի բանակին միւս ճիւղերուն համար։ Անոնք որ զինուորականութենէ զերծ կացուցուած են, տարին 40 ֆր. կ'վճարեն։ Սեպտ. 7ին ի զէն պիտի կոչուին Ֆիլիպէի, Սլիվնոյի եւ Ռուսճուքի զօրաբաժիններէն 5 կարգ, երեսուն օր սովորական ռազմափորձ ընելու նպատակաւ։

ՌՈՒՍԻԱ.— Գերման թերթ մը կը ծանուցանէ թէ ռուս կառավարութիւնը նոր երկաթեայ ճամբայ մը պիտի հաստատէ Ռուսիոյ եւ Սիպերիոյ միջեւ։ Այս ճամբուն յատակագիծը պատրաստուած է հանրօգուտ չինութեանց պաշտօնարանին մէջ. եւ գիծը պիտի հաստատուի Զուամէնի եւ Օմսքի միջեւ։ Այս կերպով ռազմագիտական եւ առեւտրական նոր ճամբայ մը պիտի բացուի Ռուսիոյ մէջ։ Այս չինութեան աշխատութիւնք ընդհուպ պիտի սկսին։

ԳԵՐՄԱՆ ԳԵՐԻՔ.— Քոլոմպոյի գերման հիւպատոսը չոգենաւ դրաւ 55 գերման գերիներ, զորս անգլիական իշխանութիւնք իրեն յանձնեցին։ Օլտէնպուրկ չոգենաւով Գերմանիա կը դառնան։

ԱՆԳԼԻՖԱԲՈՆ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ.—Դրեցինք արդէն որ յոռի տպաւորութիւն ըրած է Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ արտաքին գործոց խորհրդական Լորտ Քրէնպորնի այն յայտարարութիւն թէ «Անգլիա զինակցութիւն չի փնտռեր, այլ կ'չնորհէ»։ Կ'վախցուի որ այս պարբերութիւն անհաճոյ ըլլայ Ճաբոնի։ Անգլ. կառավարութիւնը փորձեց այս բառերը բացատրել Երեսփ. Ժողովոյ վերջին նըստին մէջ, բայց տրուած բացատրութիւնը գոհացուցիչ չէ։ Ահա թէ ի՛նչ պատահեցաւ.—Ազատական երեսփոխան Մր. Ուօլդըն հարցուց Մր. Պալֆուրի թէ Լորտ Քրէնպորն ճշտիւ բացատրե՞ց անգլ. կառավարութեան ընթացքն հանդէպ օտար Տէրութեանց, եւ թէ կառավարութիւնը նոր յայտարարութիւն չունի՞ ընելիք, որպէս զի Անգլիոյ եւ իր զինակիցներուն միջեւ ամէն թիւրիմացութիւն արգիլուի։ Մր. Պալֆուր այսպէս պատասխանեց. «—Իմ ազնիւ բարեկամիս արտասանած խօսքը, որուն անշուշտ ակնարկութիւն կ'ընէ յարգելի երեսփոխանը, կրնայ թերեւս սխալ մեկնուիլ եթէ ճառին ամբողջութենէն անջատուի։ Սակայն պէտք չէ մոռնալ թէ կարծիք յայտնուած էր որ Անգլիոյ միջազգային կացութիւնը վտանգաւոր մեկուսացում մը կ'ենթադրէ, եւ թէ փութկոտութեամբ ընդունելու ենք մեզ առաջարկուած ամէն զինակցութիւն, ի՛նչ ալ ըլլան պայմանները։ Կառավարութիւնն այսպէս չի կարծեր (չատ լաւ) եւ իմ ազնիւ բարեկամս աղէկ ըրաւ այս կարծիքն ուղղելով։ Բնաւ չենք փափաքիր որ կարծեն թէ Ճաբոնի հետ համաձայնութիւնն հասարակաց նպատակի մը չի ծառայեր եւ թէ պայմանները բացարձակ հաւասարութիւն մը չեն ենթադրեր» (Ծափ)։

ԼՐՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ՅԱՒՍՏՐԻԱ.— Քանի մը չաբաթ առաջ Դրիէսդէի մէջ ձերբակալուեցաւ Իւմպէռ Տիմինիս անուն մէկը, որ զինուորական գաղտնի թուղթեր մատնած էր Իտալիոյ։ Կ'ըսուի թէ Հռոմի աւստրեան դեսպանատունն ալ խնդրոյն մէջ խառնուած է, եւ այս պատճառաւ դատն արտասովոր կերպով պիտի մեծնայ։

ՉԻՆՈՒ ՏՈՒԳԱՆՔԸ.— Բեքինի դեսպանք վերջնական որոշման մը յանգած չեն անգլիական եւ ամերիկեան առաջարկութեանց վրայ, տուգանքն արծաթ դրամով վճարուելու մասին։ Դեսպանք հրահանգներ ընդունած են իրենց կառավարութիւններէն. հետեւաբար իրենց որոշման մը չյանգիլը կ'ցուցնէ թէ մօտաւոր համաձայնութեան մը հասնելու յոյս չկայ։

ԺԱՆՏԱԽՏՆ Ի ԲԵՔԻՆ.—Քոլէրան արագ արագ կ'ճարակի Չինու մայրաքաղաքին մէջ, աւելի մնկները կը վարակուին. ամէն օր հարիւրի չափ դիակներ քաղաքին պարիսպներէն դուրս կ'կրեն։

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, Յուլիս 12. — Անգլիոյ թագաւորը Մերակալի կարգը տուաւ Աւստրիոյ գահաժառանգ Ֆրանց Ֆէրտինանտ իշխանին։

— Լորտ Քիչնէր Սաութէմփթընի ցամաքն ելաւ. խուռն բազմութեան խանդավառ ծափերուն մէջ։ Անմիջապէս Լոնտոն մեկնեցաւ, ուր կայարանին մէջ ընդունուեցաւ գահաժառանգ Կալլէսի իշխանին կողմէ։ Անհագին բազմութիւն մը, կայարանին չըրջակայքը դիզուած, եռանդագին ցոյցեր ըրաւ անոր։ Սէնդ—Ճէյմսի պալատին մէջ ի պատիւ իրեն տեղի ունեցած ճաչին առթիւ ներկայ եղան Կալլէսի իշխանը, Քէմպրիճի դուքսը, Լորտ Ռոպէրդս, Լորտ Սալզպըրի եւ միւս նախարարք։ Ճաչէն վերջ, Լորտ Քիչնէր Պըքինկէմի պալատը գնաց, ուր ընդունուեցաւ թագաւորին եւ թագուհիին քով։

—Այս օրուան տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ թագաւորին առողջութիւնը մեծ յառաջդիմութիւն կ'ընէ։ Այսուհետեւ երկու օրը մի անգամ բժշկական տեղեկագիր պիտի հրատարակուի։

—Կ'յուսացուի թէ կարելի պիտի ըլլայ Գչ. օր (վաղը) թագաւորը փոխադրել ի Բորդսմութ արքայական զբօսանաւին մէջ։

— Պաշտօնապէս կ'ծանուցուի թէ թագադրութեան արարողութիւնը տեղի պիտի ունենայ Օգս. 8ին եւ 12ին միջեւ։ Բուն թուականն ի մօտոյ պիտի ծանուցուի։ Թագադրութեան երկրորդ օրուան համար որոշուած թափորը տեղի պիտի չունենայ։

ԲՕԶԷՆ (Բրուսիական Լեհաստան).—Իտալիոյ Վիքդոր Էմմանուէլ Թագաւորն այսօր Բօզէն ժամանեց, եւ ժողովուրդէն խանդավառօրէն ընդունուեցաւ։

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Ռուս մամուլն ընդհանրապէս նպաստաւոր կերպով կը մեկնէ Իտալիոյ թագաւորին այցելութիւնը։ Դիտել կուտայ թէ այս դէպք, Երրեակ Զինակցութեան նորոգումէն անմիջապէս վերջ տեղի ունենալով, կ'ցուցնէ թէ ո՛րքան մեղմացած են Եւրոպայի միջազգային յարաբերութիւնք։

ՀՌՈՄ.—Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Լամստորֆ կոմս, եւ Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարար Մ. Բրինէդդի տեսակցութիւն մը պիտի ունենան ի Բեդերսպուրկ եւ պիտի քննեն առեւտրական պայմանագրութիւնները։

ԲԱՐԻԶ.— Ռաչինկդընէ կ'հեռագրեն թէ այդ քաղաքին Քոլոմպիոյ դեսպանը կ'մերժէ ստորագրել Բանամայի Ջրանցքին վերաբերեալ պայմանագրութիւնը, իր կառավարութեան դիմելէ առաջ։

ՑԷԹԻՆԷ.—Այս առաւօտ Ցէթինէէի մետրապոլիտը, ընկերակցութեամբ իր բոլոր կղերականներուն, հանդիսաւոր կերպով կատարեց Չեռնակորայի Միրքօ իշխանին Օրիորդ Քոնստանտինովիչի հետ պսակի արարողութիւնը։ Ամբողջ ճամբուն վրայ, ուրկէ հարսն ու փեսան պիտի անցնէին, զօրքեր բարեւի կեցած էին։ Խուռն բազմութիւն մը ջերմապէս ծափահարեց նորապսակ ամոլը, որ արարողութենէն վերջ ընդունեց դեսպանական մարմնոյն, նախարարաց եւ բոլոր բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն չնորհաւորութիւնները։ Կէս օրին պալատին մէջ տեղի ունեցաւ չքեղ ճաչ մը, երեկոյին ալ ճաչ եւ ապա ընդունելութիւն։

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Ջարը վաւերացուց Վարչաւայի զինուորական դատարանին վճիռը, որով գնդապետ Կրիմ կ'դատապարտուի 12 տարուան տաժանակիր աշխատութեան։

ՎԻՐՊԱԼԷՆ.—Իտալիոյ թագաւորը մեկնեցաւ երեկոյին։ Կայարանին մէջ ընդունուեցաւ Տոլկորուքի եւ Դրուպեցքոյ իշխաններէն, եւ պատուակալ պահակախումբէ մը, որուն երաժշտախումբը նուագեց իտալական քայլերգը։ Թագաւորը կէս ժամ վերջ մեկնեցաւ ի Բեդերսպուրկ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՃԱՊՈՆՑԻ ԿԻՆԸ.— Մինչեւ հիմա, ճաբոնցի կիները ստիպուած էին հնազանդիլ ըստ ամենայնի իրենց ամուսնոյն. բայց առաջին անգամ ըլլալով, անցեալները ճաբոնցի կին մը մերժեց կատարել ինչ ինչ աշխատութիւններ զորս իր ամուսին պատուիրած էր իրեն ընել. ամուսինն ամուսնալուծում պահանջեց, այլ ի զարմանս ամենեցուն, Ճաբոնցի դատաւորն որոչեց թէ կինը պարտաւոր չէր հնազանդելու իր ամուսնոյն երբ սովորա խելքի հակառակ բաներ պահանջէ կնոջմէն։ Դատաւորին այս որոշում բարեփոխում մը նկատուած է Ճաբոնի առնչին կեանքին մէջ։ (Տեսէ՛ք Ա. երեսին այսօրուան յօդուածը կնոջ դերին վրայ։)

ԼՈՆՏՈՆԷ կ'ծանուցուի թէ Լոնտոն Ռօլ հեռաձայնական գրասենեակը հրոյ ճարակ եղաւ։ 3,000 բաժանորդ, մեծ մասամբ սեղանաւոր եւ վաճառական, առանց հաղորդակցութեան պիտի մնան ժամանակ մը։

ՄԱՀ ԵՐԸՆՏԷԼ ԿՈՄՍԻՆ.— Ինչպէս հեռագիրը ծանոյց, Անգլիոյ թագաւորին արարողապետ Նորֆոլքի դուքսին միամօր զաւակը, Երընտէլի դուքսը, մեռաւ 23 տարեկան հասակին մէջ։ Նորֆոլքի դուքսը պետն է Անգլիոյ կաթոլիկներուն, իբրեւ առաջնակարգ ազնուական գերդաստանի մը գլուխը։ Կոմսն արդէն խուլ եւ համր եւ կոյր էր, եւ իր ծնած օրէն ի վեր միշտ վատառողջ։ Նորֆոլքի դուքսը քանիցս ուխտատեղիներ տարաւ իր զաւակը եւ չխնայեց ո՛ եւ է միջոց ողջպահելու համար իր ի բնէ տկար զաւակը, բայց իր բոլոր ջանքեր ապարդիւն եղան։

ՈՎԿԻԱՆԵԱՆ ԴԸՐՍԴԸ.— Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ նոր հարցման մը առիթ տուաւ Ովկիանեան Դըրսդը։ Ազգայնական իռլանտացի Մր. Ըէտմոնտ հարցուց թէ կառավարութիւնը քննութեան առա՞ծ է Մր. Բիըրմոնդ Մորկընի առաջարկութիւնը, որով ինչ ինչ պայմաններու փոխարէն Անգլիոյ ծովային նախարարութեան տրամադրութեան տակ կ'դրուին յիսուն տարուան չրջանի մը համար Դըրսդին մասնակցող անգլիական չոգենաւերը։ Ծովային նախարարի խորհրդական Մր. Արնոլտ Ֆորսդըր կ'պատասխանէ թէ այդ մասին առաջարկութիւն մը եղած է։ Կառավարութիւնն ընդհանուր յայտարարութիւններ պիտի ընէ այս մասին Երեսփ. Ժողովին, երբ ի վիճակի ըլլայ խօսելու։ Մր. Արնոլտ Ֆորսդըր յայտարարեց նաեւ թէ այդպիսի առաջարկութիւն մ'ըրաւ Մր. Բ. Մորկան, եւ անգլ. կառավարութիւնը քննելու վրայ է զայն։

ԲԱՆԱՄԱՅԻ ՋՐԱՆՑՔ.— Նոր տեղեկութեան մը նայելով, Ուաշինկդընէ Բարիզ մեկնած են Միացեալ Նահանգաց ընդհանուր դատախազ Մր. Նօքս, ընկերակցութեամբ ծերակուտական Մր. Սբունըրի, հեղինակ Բանամայի ճամբուն նպաստաւոր օրինագծին։ Ասոնց պաշտօնն է, ինչպէս գրեցինք արդէն, քննել ֆրանսական ընկերութեան օրինաւորութիւնը, իր ունեցած իրաւունքներուն օրինականութիւնը, եւ տեսնել թէ հա՞րկ է բարեկամաբար խնդրել Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովէն քուէ մը, որով Միացեալ Նահանգներն արտօնուին ֆրանսական իրաւունք մը գնել առանց վէճի նիւթ տալու ապագային։

ԲՐԷՏԻ ՖՈՆՍԻԷ (Ֆրանսայի) տօնեց իր հիմնարկութեան յիսներորդ տարեդարձը։ 1852ին հիմնուեցաւ այս ընկերութիւն ի Բարիզ, «Կալուածական Բանքա Բարիզի» անուամբ, 25 միլիոն ֆր. դրամագլխով, 50,000 բաժնեթուղթի բաժնուած, իւրաքանչիւրը 500 ֆր. ոչ։ բայց քանի մը ամիս վերջ, կառավարութեան հետ պայմանագրութեան մը հետեւանօք այսօրուան անունն առաւ։ Իր դրամագլուխը 60 միլիոնի ելաւ, եւ գործելու առանձնաչնորհուած էր բոլոր այն գաւառներուն մէջ, ուր ուրիչ կալուածական պանքա չկար։ Միեւնոյն ժամանակ կառավարական հրամանագիր մը կ'արտօնէր զԲրէտի Ֆոնսիէ իւրացնել կամ իրեն հետ միացնել միւս կալուածական պանքաները, եւ մասնաճիւղ հաստատել վերաքննիչ ատեանի մը իրաւասութեան ամբողջ սահմանին մէջ, եւ նաեւ Ափրիկէի մէջ, եւ օրէնքով իրաւունք ունէր փոխատուութիւններ ընելու Ֆրանսայի բոլոր գաւառներուն, գիւղախումբերուն եւ ընկերութեանց, որք փոխ դրամ առնելու իրաւասութիւն ունէին։ 1862ին սոյն այս իրաւունք Բրէտի Ֆոնսիէի տրուեցաւ նաեւ հիւանդանոցներուն համար, եւ 1863ին ալ Ֆրանսայէ դուրս գաւառներուն, գիւղախումբերու եւ ընկերութիւններուն համար։ Բրէտի Ֆոնսիէի արդի կազմակերպութիւնը, մէկ կառավարիչով, երկու դեր կառավարիչներով, հաստատուած է 1854ի հրովարտակաւ։ Այս բարձր պաշտօնատարք իրենց օժանդակ ունին 20 վարիչ, երեք հաշուեքննիչ եւ մէկ ընդհանուր քարտուղար։ Ընկերութեան արդի դրամագլուխն է 200 միլիոն ֆր։

ԱԺԱՆ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ միջազգային համաժողովը, որ այս տարի Տիւսէլտորֆի մէջ գումարուեցաւ, իր աշխատութիւններն աւարտեց։ Իր առաջիկայ գումարումը տեղի պիտի ունենայ ի Լիէժ 1905ին, այդ քաղաքին մէջ բացուելիք միջազգային ցուցահանդէսին առթիւ։ Քննուած խնդիրներուն ֆրանսացի մասնագէտներէն Մ. Սիկֆրիտ նկարագրեց կանանց յատուկ կահաւորեալ պանդոկը, զոր անցեալները չինեց Բարիզի բարեգործական ընկերութիւնը։ Մ. Բէնչօ պարզեց Պետութեան, գաւառային եւ քաղաքային իշխանութեանց գործն փոքր եւ աժան բնակարաններու խնդրոյն մէջ, եւ աւելցուց թէ այս խնդիր Ֆրանսայի մէջ ուսումնասիրուած է իր բոլոր երեւոյթներով եւ իր բոլոր մանրամասնութիւններով։ Մ. Սիգրաուս, ծերակուտական, յայտարարեց թէ 1894ի ֆրանսական օրէնքը դիւրացուցած է պատշաճ եւ փոքր բնակարաններու ծաւալումը, ևն.։

*** Ի Գերմանիա գործաւորական բնակարաններու խնդիրն աւելի եռանդեամբ կ'ուսումնասիրուի քան ի Ֆրանսա, որովհետեւ ծննդոց թիւն երթալով կ'աւելնայ, եւ գիւղացի ժողովուրդը քաղաքները կ'խուժէ։ Բրուսիա 20 միլիոն մարքով պետական երկաթուղեաց գործաւորներուն համար բնակարան չինեց եւ այդ գումարին վրայ 12 միլիոն մարք եւս աւելցուց։

ԴՐԱՄԱՐԿՂԸ Կ'ԳԱՂԹԷ.—«Պէրլինէր Դակպլադ» կ'հաստատէ թէ Իւմպէռեանց հռչակաւոր դրամարկղը, որ վերջերս աճուրդով ծախուեցաւ, ի մօտոյ Պէրլին պիտի փոխադրուի եւ ի ցոյց պիտի դրուի դրամի փոխարէն։ Առաջին անգամն է որ, կ'յարէ պէրլինեան թերթը, այդ պարապ սնտուկին մէջ դրամ պիտի մտնէ։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԽՈՒԶԱՐԿՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՒՏԵՐԸ.—Բրոֆ. Բէգրի եւ իր ընկերք անցեալ ձմրան մէջ յաջող փորձեր կատարեցին իրենց պեղումներուն մէջ։ Տր. Կրէնֆէլ եւ Տր. Հընդ Ֆայումի մէջ գործեցին, Բրոֆ. Բէգրի գործեց Ապիտոսի մէջ եւ Մր. Քօլֆիլտ եւ Մր. Քրիսդի խուզարկեցին Սէգրի մեհեանը, նոյն տեղւոյն վրայ։ Թէեւ այս մեհեան ուրիչ խուզարկուներու ուշադրութեան առարկայ եղած էր իր զարմանալի քանդակներուն եւ ոսթն բագիններուն վրայ գտնուած արձանագրութեանց պատճառաւ, բայց քանի մը նոր հետաքրքրաչարժ գիւտեր եղան, որոց նշանակութիւնն ստուգուեցաւ առաջին վայրկեանէն իսկ։ Այս մեհեան քրիստոնէական թուականէն 13 դար առաջ ապրող Փարաւոնի մը կողմէ չինուած, յիշատակարան մ'էր եգիպտական Ա. Հարստութեան թագաւորներուն համար, որոց թաղման վայրերն ալ մեհեանին մօտ կ'գտնուին։ Ապիտոս Եգիպտոսի պատմութեան ամենահին չրջանին հետ առնչութիւն ունի։ Մէկհատիկ սքանչելի տեսարան ունի։ Իրեն վերեւ կ'կանգնին Ապիտոսի մեհեաններն ու չիրիմները, եւ ասոնց ետեւն ալ Ա. Հարստութեան թագաւորաց գերեզմանավայրը։ Երկու տարի չարունակ Բրոֆ. Բէգրի կ'աշխատէր խուզարկելու այս ամենահին վայրերը, որոց վրայէն թէեւ յաճախ անցած է աւազակներու աւերիչ ձեռքը, որք տգէտ խուզարկուներու կողմէ աւրուած են, բայց դարձեալ Ապիտոսի հնութեան հասկաքաղն ուրիչ եգիպտական վայրերու այգեկութքէն լաւագոյն եղած է։ Արքայական չիրիմներուն ուսումնասիրութիւնը, որք ողկոյզներու պէս չարուած են Սէգրի մեհեանին եւ մերձակայ բլուրներուն ստորոտին միջեւ, կարողացուցած է գրեթէ ճշտիւ ամփոփելու Ա. եւ Բ. Հարստութեանց թագաւորներուն ցանկը, եւ ստուգելու թէ ինչպէս որ Ագամեմնոնէն առաջ քաջ մարդիկ գտնուած են, այնպէս ալ թագաւորներ գտնուած են Մենէսէն առաջ, որ պատմութեան մէջ արձանագրուած է իբրեւ առաջին վեհապետ Եգիպտոսի։ Ասոնցմէ հինգին անունները տարի մը առաջ ստուգուած էին, ինչպէս նաեւ Բ. Հարստութեան 7 թագաւորաց անունները, եւ Ա. Հարստութեան 8 թագաւորաց անունները։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԴԷՔՍԱՍ Նահանգը, որուն երկրախուզութիւնը ցարդ անտես առնուած էր, իսկոյն առաջնակարգ կարեւորութիւն ստացաւ ճոխ հանքերու գիւտին հետեւանօք։ Քալիֆորնիա, Աւստրալիա, Նոր Զելանտա, Հարաւային Ափրիկէ եւ անգլիական Քոլոմպիա կարգն անցած է հիմա Դէքսաս։ Բոլոր այս վայրերուն երկրագործական հարստութիւնը կարեւորութենէ զուրկ էր աշխարհի համար, մինչեւ որ թանկագին մետաղը գտնուեցաւ անոնց մէջ։ Դրամագլուխ եւ գործաւորութիւն խուժեցին այն կողմերը։ Բայց Դէքսասի հրապոյրն ոսկին կամ արծաթը չէ, այլ լաւ տեսակէն անսպառելի քարիւղը։ Դէքսասի անգլիական հիւպատոսին տեղեկագիրը կ'հաստատէ թէ մինչեւ 1900 թուականը, երբ այս հարստութեան գոյութիւնն երեւան ելաւ, գիւտին կարեւորութիւն տրուած չէր։ Բայց հիմա դէպ ի Դէքսաս խուժումն երթալով կ'աւելնայ։ Մ. Ռօքֆէլլըր՝ Միացեալ Նահանգաց քարիւղի իշխանը, կ'փափաքի ամբողջ հանքերն իր հակակչռին տակ առնել, ինչպէս աշխատեցաւ ժամանակին իր ձեռքն անցընել հիւսիսային Փորնէյի քարիւղի հանքերը։ Աժան քարիւղ կ'պահանջէ աշխարհ, թէ՛ լուսաւորելու եւ թէ տաքցնելու համար։ Ուստի եթէ ամերիկացի ջոջերը ռուս վաճառականներու հետ միաբանին, յաճախորդներուն գործը չատ գէչ պիտի ըլլայ։ Բայց ամէն պարագայի մէջ Դէքսաս, երբեմն անծանօթ, պիտի օգտուի դրամագլխի եւ գործաւորութեան այս հոսանքէն։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Էտիրնէի եւ Սելանիկի նահանգներուն դատական քննիչ անուանուեցաւ Սելանիկի Նահանգին Հաշուակալութեան դիւանի Միւմէյյիզ Րամի էֆ.։

—Ուլայի Բ. աստիճան տրուեցաւ Առեւտրական եւ հանրօգուտ չինութեանց Նախարարութեան երկաթուղեաց վարչութեան ճարտարագէտ Ջիէհտի պէյի, եւ Միւթէմայիզի աստիճան՝ Բաղաքապետութեան իրաւագէտ խորհրդականի օգնական Նաման Սապիթ էֆ.ի։

—Բ. Մէճիտիէ պատուանչան տըրուեցաւ Սպարապետ Դրան պիտոյից մատակարարութեան Բ. ճիւղին գարի համբարանոցին տնօրէն Միրլիվա Մուսդաֆա փաչայի։

Իմթիազի ոսկի չքադրամ՝ Անատօլու—Դավագի նաւահանգստին տեսուչ Գնդ. Սէյյիտ Մէհմէտ Րեֆիգ պէյի։

ԴԱԴԱՐՄԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ.— «Յունարէն «Թահիտրօմօս» լրագրին յանցգնած ըլլալով կանոնագանց ընթացքի մէջ գտնուիլ, այսօրուընէ սկըսեալ դադարման դատապարտուեցաւ անպայման ժամանակաւ»

30 Յծս. 1902 Տպագրական Տեսչութիւն

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐ.— Թուրքիոյ եւ Ռումանիոյ միջեւ կնքուած դաշնագիրը, որ երկուստեք ստորագրուած էր, Վեհ. Սուլթանի կողմէ

եա վաւերացուած ըլլալով, Եպարքոսական Թէզքէրէով մը հաղորդուեցաւ Արտաքին գործոց Նախարարութեան, որպէս զի ռումանական դեսպանատան յանձնէ զայն։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ Միլքիէ վարժարանի տարեկան հարցաքննութիւնք Շբ. օր վերջացան։ Այս տարուան շրջանաւարտներուն թիւն է 34, որոց 30ը Թուրք և 4ը Յոյն։

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԸ.—Ինչպէս յայտնի է, Մեծ-Կղզիի Բրինքիբօ-Բալաս պանդոկը, որ Յունաց Պատրիարքարանի կողմէ գնուած էր 3600 ոսկիի, Կայսերական արտօնութեամբ յունական որբանոցի մը պիտի վերածուի։ Կայսերական Իրատէ մը շնորհեց նոյն պանդոկին դիզուած կալուածատուրքը, իբր 1000 ոսկի։ Բրինքիբօ-Բալաս Օթէլը կառուցանել տուած էր Սըր Էտկար Վինսընդ, 30,000 ոսկիի ծախքով։

ՍԵՐԷԶԻ ոստիկանապետը փոխուեցաւ։

ՊՈՒԼԿԱՐ Կառավարութիւնը 174 հազարէն 134,000 ֆր.ի իջեցուց այն տարեկան նպաստը զոր կ'վճարէր Պուլկար Եկզարքարանի։

ԿԻՊՐՈՍԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍՈՒԹԻՒՆԸ.—Կիպրոսի արքեպիսկոպոսութեան ընտրելի՝ Կիրինիայի եպիսկոպոսին կուսակցութենէն քանի մը պատուիրակներ ի մօտոյ մայրաքաղաքս պիտի գան։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ Վարչական Խորհուրդին Նախագահ Բօտանտան Պէժէ քանի մ'օր յետաձգած ըլլալով իր մեկնումը Էքսպրէսին պաշտօնական ջերմուկէն, Շբ. օր միայն կրցած է Սոֆիա հասնիլ, ուր մէկ երկու օր պիտի մնայ Արեւելեան Րումէլիի տարեկան հարկին անվճար գումարներուն կարգադրման համար. Նմանապէս վաղը միայն Պոլիս կ'սպասուի։

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ դեսպանատան Ա. թարգման Յովհաննէս Խան Ուրբաթ օր իր Պօյաճըքէօյի բնակարանին մէջ ճաշ մը տուաւ ի պատիւ պարսկական դեսպան իշխան Միրզա Րիզա Խանի։ Դեսպանատան բոլոր պաշտօնատարք հրաւիրուած էին։

ՔԱՐԱՆԴԻՆԱՆԵՐԸ ՎԵՐՑԱՆ.—Բժշկական պարզ քննութենէ մը զատ, որ կառախումբերուն մէջ իսկ պիտի կատարուի, ճամբան, Հէպիպլէվայի և Հարմանլըյի կայարաններուն միջև, Պուլկարիա Ուրբ. օրէն ի վեր ջնջած է Կ. Պոլսէ գացողներուն դէմ դրած քարանդինայի տնօրինութիւնները, ժանտատենդ գոյքերու և իրեղէններու հակաճխտումը, որ ցարդ պարտաւորիչ էր Պուլկարիա գացող ճամբորդներուն համար։ Ամէն տեսակ վաճառքներու մուտքն ի Պուլկարիա արտօնուած է, բաց ի անոնցմէ զորս արդէն ծանուցած ենք։

—Ռուսիա, Ռումանիա և Յունաստան եւս դադրեցուցած են Պոլսոյ դէմ դրուած քարանդինան։

ՄՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ.—Առեւտրական Բ. դատարանը սնանկ հռչակեց Ստեփան էֆ. Բարսեղեանը, ստաղձավաճառ ի Չարշամպա։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁ.—Իտալական «Մէզլիս» պանդոկատունէն ննջասպաններէն մին, Բօլէգզա անուն, փորձեր է ծխախոտով անձնասպան ըլլալ։ Բարեբախտաբար կուլ տուած չափն ա'յնքան մեծ չէր որ մահուան պատճառ ըլլար։ Այժմ կ'դարմանուի Իտալական հիւանդանոցին մէջ։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Պրուսայէ Յնս. 30 թուով կ'հեռագրուի թէ Յնս. 29ի գիշերը երկրաշարժի թեթև ցնցում մը զգացուած է։

ՀԱՅՏԱՐ-ՓԱՇԱՅԻ ԲԱՐԱՓԸ.—Անատօլուի երկաթուղւոյ ընկերութեան ճարտարագէտներն Հայտար-Փաշայի քարափին երկու ծայրը շինուելիք փարաններուն և արմուկի մեծ համբարանոցին յատակագծերը պատրաստած են, զորս Տնօրէնութիւնն առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան վաւերացման մատոյց։

ՀՐԴԵՀ.—Երէկ առաւօտ, արշալոյսին, հրդեհ ծագեցաւ, Բերա, Թիւնէլի կայարանին յարակից շէնքին մէջ, որուն երեսի կողմը չինական առարկաներու վաճառատուն մը և ետեւն ալ Լէֆլէր տպարանին գործանոցները կը գտնուէին։ Տպարանէն ծագած առաջ հրդեհը, որուն պատճառները դեռ ծանօթ չեն. միայն սա յայտնի է թէ առաջին բոցերը տեսնուած են ա'յն սենեկին մէջ ուր կ'գտնուէր մամուլներուն շարժիչ մեքենան (մօթէօռ)։ Դրացիներն և մօտերը գտնուող ոստիկան-պահակները կ'յայտարարեն թէ հրդեհէն առաջ հզօր պայթում մը լսուած էր, որուն հետեւանօք էր որ ոստիկանք տեղւոյն վրայ հասած էին, բայց ջուրի պակասութեան պատճառաւ, չէին կրցած բոցերուն դէմ մաքառիլ։ Երբ առաջին օգնութիւնք հասան, արդէն ուշ էր, որովհետեւ թուղթի, խաւաքարտի դէզերը կրակ առած ըլլալով, տպարանը գրեթէ ամբողջովին բոցերու մէջ էր, զորս կ'արծարծէր սաստկաշունչ հովը։ Թիւնէլի ընկերութիւնն իր ջրաններով հազիւ կարողացաւ կայարանին տանիքն հրկիզումէ ազատել։ Բոցերը շատ չանցած սկսան լափել չին և ճարտարական ապրանքներու վաճառատունը, զոր յաջողած էր պարպել ապահովագրող ընկերութիւնը։ Գերմարդկային ջանքեր հրդեհը զսպեցին հոս։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն բացաւ հրդեհին ծագման պատճառներուն վրայ։ Սերվէդ կ'ըսէ թէ գիշերը չէր աշխատուեր տպարանին մէջ, և մանաւանդ որ Կիրակի առաւօտ կ'ծագէր հրդեհը։ Տպարանին ապահովագրութիւնն 3000էն 3500 ոսկիի բարձրացուցուած էր վերջերս։ Ոստիկանութիւնը կ'կասկածի թէ հրդեհը դիտմամբ ձգուած է, բայց դեռ ապացոյցներ ձեռք չեն բերուած։

ՁԵՂԾ ՊԱՇՏՕՆԵԱՅՔ.—Հալէպի Վերաքննիչ Ատենի անդամ Իզզէդ պէյ դատաստանի ենթարկուեցաւ իր կանոնազանց ընթացքին պատճառաւ։

—Պէրութի Խալիլ-Րահման գաւառակի Նախագահ Ատենի անդամ Ապտուլլահ, Մուսա եւ Տավուտ էֆ.ները դատաստանի ենթարկուեցան իրենց գործած զեղծումներուն համար։

ՏԱՍԱՆՈՐԴԻ ՎԱՐՁԱԿԱԼՔ.—Ձեռնհաս պաշտօնարանը նկատելով որ տասանորդի տուրք վարձակալութենէ պարտ ունեցողները, իրենց պարտքը չտալու նպատակաւ, իրենց շարժուն ստացուածները հէճճէթով կ'նուիրեն իրենց կիներուն, զաւակներուն կամ ազգականներուն, խնդիրը Պետական Խորհրդոյ օրէնսդիր ճիւղին նկատառման յանձնած էր։ Այս վերջինն որոշեց որ, ինչպէս անշարժ ստացուածներու համար ալ կ'ըլլայ, Շէրիի դատարանները, շարժուն ստացուածներու փոխանցման պարագային ալ, պէտք է ձեռնհաս պաշտօնարանէն տեղեկութիւն խնդրեն թէ իր շարժուն ստացուածքը Հէճճէթի Շէրիով ուրիշին նուիրող անձը Պետական Գանձուն ո և է պարտք ունի՞ թէ ոչ, և ըստ այնմ պէտք է փոխանցումը կատարել։

ՊԱՂ ՕԴԻ ՄԹԵՐԱՆՈՑ.—Առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութիւնը և Անգլ. հպատակ Մր. Ճորճ Պէյքըր ստորագրեցին այն պայմանագիրը, որուն համաձայն Մր. Պէյքըր մենաշնորհ կ'ստանայ Պոլսոյ և շրջակայից մէջ պաղ օդի մթերանոցներ հաստատելու։

ԱՐՔՈՒՆԻ ՆԱԽԱՐԱՆԻՆ Ա. գծագրիչ Միրլիվա Անմէտ փաշա, Կայսերական հրամանաւ, Ճենովա պիտի երթայ, Անսալտօ նաւարանին մէջ նորոգուած Մէսուտիէ զրահաւորին անգամ մ'ալ քննելու համար։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ազգ. տօնին առթիւ, այսօր Օսմ. պահականաւը, ըստ սովորութեան դրօշազարդուելով, միջօրէին թնդանօթ արձակեց։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ համար, երկրաբանական ու հանքաբանական նիւթերու հաւաքածոյ մը պիտի գնուի, 1700 կտորէ բաղկացած, որոց 683ը Հանքաբանութեան, 968ը Երկրաբանութեան և 33 կտորն ալ Նախապատմական ժամանակներու վերաբերեալ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Աւստրիական դեսպան Պառոն Քալիչէ Շբ. օր տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ։

ՓԱՐՈՍՆԵՐՈՒ տուրքին վրայ 5% զեղչ մը պիտի ըլլայ ի նպաստ Գերմանական «Տէօյչէ Լէվանդէ Լինիէ» շոգենաւային ընկերութեան, Սուրիոյ եզերքներուն վերաբերեալ թղթատարական պայուսակները փոխադրելուն համար։

ՄԵՏԱՔՍԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ.—Մարսիլիայէ կ'ծանուցուի թէ, մէկ շաբաթ առաջ, չոր խոզակներն ալ օգտուած են թարմ խոզակներու համար վճարուած բարձր գիներէն, և 30,000 քիլօ ծախուած են հաստատ ու բարձրանալու հակամէտ գիներով։ Սուրիոյ դեղին խոզակները, յանձնելի, 10-10.10 ֆրանքի, Սելանիկի դեղին տեսակները 9-10.10ի, Կիպրոսիները 9-9.90ի, Կովկասի ճերմակ խոզակները 9.40ի, և Խտրէնէի ճերմակ խոզակները 10 ֆր.ի ծախուած են։ Սակայն ամենավերջին տեղեկութիւնք կ'ծանուցանեն թէ խոզակի խնդրանքը զգալապէս թուլցած է, և գիներն ալ քիչ մը տկարացած են։ Լոնտոնի հրապարակը, Էտուարտ Է.ի հիւանդութեան պատճառաւ մտահոգութենէն հազիւ ազատած, սկսած է քիչ շատ ոգեւորութիւն ցոյց տալ, և գիներն ալ բարձրանալու հակամէտ են։ Գալով խոզակի բերքին քանակութեան, թէև այս մասին առնուած լուրերն իրարու հակասական են, բայց այժմէն կարելի է առանց հերքման երկիւղի ըսել թէ անցեալ տարուան քանակութենէն շատ պակաս պիտի չըլլայ։ Լիոնի մէջ գիներն են. Պրուսա-Պաղտատ, խամ (կէտ) մետաքս, Բ. տեսակ (13/15) 42 ֆր., Սուրիա Ա. (9/11) 44 ֆր. Սուրիոյ կրկնոլոր (օրկանզին) Ա. (19/21) 50 ֆր. և Պրուսա Բ. (24/26) 48 ֆր.։

ՈՃԻՐ.—Նախընթաց օրը, Քաթէրինա անուն կին մը իր Խրիսթօ անուն թոռը Ալթը-Մէրմէրի Այա-Բանայա եկեղեցին տարած էր վրան կարդալ տալու համար։ Եկեղեցւոյ բակին մէջ, Թօփալ Մանօլ անուն յոյն մը կառուի բռնուելով, չարաչար կ'ծեծէ կինը, գլխէն վիրաւորելով զայն։ Քաթէրինա կրած ծեծին հետեւանօք կ'մեռնի, մահուանէն առաջ խոստովանելով թէ զինքը ծեծողն ու վիրաւորողն էր Մանօլ։ Այա-Սթէֆանոյի մէջ ձերբակալուեր է, և թէև ի սկզբան ուրացեր է իր ոճիրը, բայց յետոյ խոստովաներ է։

ԳՈՂԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ.—Էյուպի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Պարսիկ Մէհմէտ, Իւնէպօլուցի Ալի, Ահմէտ եւ Սալիհ գողերն որք Էյուպէ մինչև Մաքրիգիւղ գողութիւններ կ'ընէին, եւ գողօնները կ'ծախէին շրջուն Գօլթուգճը Հաֆըզի ձեռամբ, որ Ղալաթիա, Արապ-Ճամիի կողմը, Իւնէպօլուցիներուն սրճարանը կ'բնակէր։

ՎԱՆԱՅ ԼՈՒՐԵՐ.—Վանէ կ'գրեն մեզ. —«Անգլ. նոր հիւպատոսը գալով, հինը մեկնեցաւ ռուսական ճամբով, որ նշանուած էր տեղւոյս ամերիկեան վարժուհի Միս Մըքլէրինի հետ, ինչպէս ծանուցուած է ժամանակին, բայց նշանածը հոս մնաց, որովհետեւ իր հինգամեայ շրջանը լրացած չէ Պօրտի հետ։

—Յիշեալին հետ մեկնեցաւ նաև ամերիկացի Տքդ. Ըշըրի գեղագործը Օգսէն էֆ. Տ. Յարութիւնեան, որ միսիոնարաց կողմէն Պոլսոյ բժշկական դպրոց կ'ղրկուի իր դեղագործական հմտութիւնը կատարելագործելու և վկայական առնելով տեղս դառնալու համար։ Յիշեալը շատ համակրելի և զարգացած երիտասարդ մ'ըլլալով՝ նոյն տօքթորի ալ բազուկը կ'համարուէր, զոր ամէն բժշկութեան երթալու ատեն իբրև թարգման և օգնական հետ կ'տանէր։ Այս երիտասարդ իբրև հիւանդաց պահապան հրեշտակ կ'հասնէր միշտ ամէն հիւանդներու, որով շատ կ'համակրուէր նաև տեղացիներէն։»

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ ԱՐԿԱԾ.—Ղալաթիոյ Թրամվէյի 75 թիւ կառքը, երէկ ժամ 11½ին միջոցները, Բէրչէմպէ-բազարի կողմը, Մօյիս անուն հրեայ նաւաստի մը կոխոտեց, որ անմիջապէս մեռաւ։ Կառավարը ձերբակալուեցաւ։

ՊՈՒՐՍԱՅԻ մէջ Նախընթաց առաւօտ հրդեհ ծագելով, խան մը եւ չորս խանութ հրոյ ճարակ եղած են։

ԱՆՔԻՒԱԼԷԷ կ'ծանուցուի թէ Պուլկար իշխանութիւնք անցեալ Բշ. գրաւեր են Յունաց Այա-Եանի եկեղեցին։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ֆրանսական դեսպանատան թարգմաններէն Մ. Լըտուրի Պատուոյ Լէգէոնի Ե. աստիճան տրուեցաւ։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ մէջ երկրաշարժի ցնցումները կ'շարունակեն։ Ուրբ. առտու նոր ցնցումներ զգացուած են։ Ժողովուրդը կ'շարունակէ բացօթեայ բնակիլ։ Պիրէօն գտնուող ռուս մարտանաւ մը հրաման ստացեր է Սելանիկ երթալու, արկածելոց օգնելու համար։ Սելանիկի հելլենական հիւպատոսարանը թեթեւապէս վնասուեր է։ Երեք յունական եկեղեցիներ ճեղքուած են։ Այնտրօզի վանքերուն կրօնաւորք օգնութիւն կ'ղրկեն արկածեալներուն։

ՀԱՅ-ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Երէկ, ժամ 7ին (Ը. Թ.), Աւետ. Հայերու Ֆէրիգիւղի գերեզմանատան մատուռին մէջ հանդիսաւոր կերպով կատարուեցաւ սրտայոյզ յուղարկաւորութիւնն ողբացեալ Վեր. Առաքել Կ. Պեահրեանի։

Որոշեալ ժամանակէն ժամ մը առաջ մատուռին բոլոր նստարանները գրաւուած էին։ Բեմին վրայ կ'բազմէին Տր. Ճ. Ք. Կրին, Տր. Հ. Ս. Պարնըմ, Տր. Ր. Չէյմպըրս, Բրօֆ. Յակոբոս էֆ. Հ. Ճէճիզեան, Բողոքական համայնքութեան Ազգապետ Վահէ. Յակոբ էֆ. Պօյաճեան, Տ. Բաբգէն Ծ. Վրդ. Կիւլէսէրեան, Տ. Սրտաւազդ Ծ. Վրդ. Գալէնտէրեան և Տ. Սահակ քհնյ., վերջին երեք եկեղեցական հայրերն յատկապէս ներկայ կ'գտնուէին Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ։ Ներկայ էին նաև, ի մէջ այլոց, Վեր. Հ. Ստեփան Խ. Իւթիւճեան, Տր. Ի. Զ. Րիկզ, Մր. Ո. Ո. Բիդ, Նիկոմիդիոյ գաւառին Բողոքականաց Ազգապետ Կարապետ էֆ. Յ. Փոնտոյեան, Քաղաքական Ժողովի անդամներէն Գրիգոր էֆ. Խըըրեան, Տեղակալ-Ազգապետ Տր. Մանուէլ Բ. Յ. Իւթիւճեան պէյ, Տիգրան էֆ. Արփիարեան, Նիկոմիդիոյ և Ատաբազարի Բողոք. եկեղեցիներու 4 ներկայացուցիչները, մամլոյ ներկայացուցիչներ, ուրիշ բազմաթիւ ականաւոր անձնաւորութիւնք և աւելի քան 700 անձէ բաղկացեալ երկսեռ ընտրեալ բազմութիւն մը։

Մատուռին մէջ յաջորդաբար յուզիչ և ազդու դամբանականներ խօսեցան Տր. Կրին, Բրօֆ. Ճէճիզեան և Տ. Բաբգէն Ծ. Վրդ. Կիւլէսէրեան։

Յետոյ դագաղը մատուռէն դուրս հանուեցաւ, և ներկաներն անգամ մը եւս արտասուալից աչքով կ'դիտէին ողբացելոյն անշունչ դէմքը։

Ապա հանգուցեալին ժողովուրդէն 6 երիտասարդներ դագաղն յամրաքայլ առաջնորդեցին գերեզմանատուն։ Հոն երրորդ և չորրորդ դամբանականներէն վերջ, զորս խօսեցան Տր. Պարնըմ և Տր. Չէյմպըրս, առաջինն հողին յանձնեց հանգուցեալին մարմինը։

Վերջին օրհնութիւնը տուաւ Վեր. Հ. Ս. Խ. Իւթիւճեան։

Ամբողջ պաշտօնը տեւեց 2 ժամ։

Թէ' մատուռին և թէ գերեզմանատան մէջ, երգեհոնի առաջնորդութեամբ, տխրագին կ'երգուէին յատագայ երգերը.—

«Ու երկինքէն ձայն մը լսեցի, որ կ'ըսէր, Գրէ՛, Այսուհետեւ, այսուհետեւ երանելի են ան մեռելները, որոնք Տէրոջմով կ'ննջեն։ Այո՛, կ'ըսէ Հոգին, այո, այո, այո, կ'ըսէ Հոգին, Որ իրենց աշխատութենէն, իրենց աշխատութենէն հանգչին, Ու իրենց՝ իրենց գործքերը իրենց ետեւէն կ'երթան, ետեւէն կ'երթան» (էջ 206 Երգ 429)։

«Ո՜վ Աստուծոյ ծառայ բարի, Հանգչէ գործքէդ շատ սիրելի. Եղար աշխատաւոր քաջ, ժիր. Ցուրախութիւն Տէրոջդ մտի՛ր» (էջ 145, Երգ 330)։

«Ինչու վազեն մեր արցունքներն, Եւ վիշտ մեր վրայ տիրէ, Երբ Իր իմաստութեամբը Տէրն Իրենը ետ կանչէ» (էջ 83, Երգ 338)։

«Բա՛ց ծոցդ հիմա, ո՛վ գերեզման, Նորէն եղիր մեր գանձարան, Հոս տեղ մը տուր սա մարմինին. Որ մինչ ննջէ մէջ փոշիին» (էջ 35, Երգ 340)։

Հանգուցեալին շիրիմը կ'ծածկէին 6 մեծ և գեղեցիկ ծաղկեպսակներ, զորս ղրկած էին ողբացեալ երեց-հովիւին որբացեալ եկեղեցին, Սկիւտարի և Ատաբազարի Աւետ. Հայերու եկեղեցիները, մայրաքաղաքիս Երիտասարդաց Քրիստոնէական Ընկերակցութիւնը, Յ. էֆ. Կ. Թէլֆէեան և Տիկ. Շ. Լ. Տ. Ս.։

Գ.

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏ ԱՆԳԼԻՈՅ

ԼՈՆՏՈՆ, Ցլս. 13.—Լորտ Սալզպըրի հրաժարական տուաւ։ Գանձարանի առաջին Լորտ՝ Մր. Արթըր Պալֆուր Վարչապետ անուանուեցաւ։

ՄԱՆ. ԽՄԲ.— Ինչպէս արդէն կը գուշակուէր, հաշտութիւնը կնքուած ըլլալով և թագադրութեան ի մօտոյ կատարումն ալ գրեթէ ապահովուած, Լորտ Սալզպըրի իր պաշտօնը լրացած կ'համարի, և կ'փակէ յոյժ փայլուն քաղաքական ասպարէզ մը։ Շատ աւելի զօրաւոր վիճակի մէջ կ'թողու պահպանողական կուսակցութիւնը, քան զոր գտաւ առաջին անգամ իշխանութեան անցնելուն։ Իր քեռորդին՝ Մր. Արթըր Պալֆուր, ամէնէն հաւանական յաջորդն էր, քանի որ ինք էր Երեսփ. Ժողովոյ աջէն կառավարութեան ներկայացուցիչը, և գիտցած էր սիրաշահիլ Նախարարական կուսակցութեան թէ' Պահպանողական և թէ Միութենական—Ազատական մասերը։ Լրագիրներու և հեռագիրներու մէջ յաճախ իր անունը սխալ կ'գրուի իբրև Լորտ Պալֆուր։ Բայց Լորտ Պալֆուր մը արդէն կայ, Պըրլէ գերդաստանէն, նախարար սկովտական գործոց։ Մր. Պալֆուր թէև Գանձարանի Լորտ տիտղոսը կրած ըլլայ, բայց ինք տակաւին ազնուականութեան աստիճան առած չէ, զի առնելուն պէս Լորտերու Ժողովոյն անցնիլ պէտք կ'ըլլար, մինչդեռ կարող և փառասէր քաղաքական գործիչի մը համար Երեսփ. Ժողովն աւելի ընդարձակ ասպարէզ կուտայ գործունէութեան։ Քաղաքական կարողութեան մասին երկրորդականները, կամ արդէն ծերացած և յոգնածներն են որ կ'յօժարին թողուլ Երեսփ. Ժողովը, և անոր վրայի Ժողովին ելնել։ Մր. Պալֆուր մնալով Երեսփ. Ժողովին մէջ, աւելի կարճ ճամբով հասաւ Վարչապետութեան, որ իր փառասիրութեան գագաթն էր, և, շիտակը խօսելով, իր փայլուն համալսարանական ձիրքերովը, իր փիլիսոփայական հրատարակութիւններովը, իր տոհմաբանական մեծ կարողութեամբն և վարչական մարդու յատկութիւններովն իրաւամբ արժանի էր այս բարձրացման։

ԻՏԱԼԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐՆ Ի ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ

ՓԵՏԵՐՀՈՎ, Ցուլիս 13.—Կայարանը շքեղապէս զարդարուած է։ Հոծ բազմութիւն դիզուած է շրջակայքը։ Վիքթոր Էմմանուէլ Թագաւոր միջօրէէն ետքն հասաւ։ Կայարանին մէջ ընդունուեցաւ Նիքոլա Ցարէն, գահաժառանգ մեծ-դուքսէն, միւս մեծ-դուքսերէն, նախարարներէն եւ քաղաքային ու զինուորական բարձր պաշտօնատարներէն։ Երկու Վեհապետներուն փոխանակած ողջոյնները սիրալիր եղան։ Ցարն երկարօրէն խօսակցեցաւ Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարար Մ. Բրինէդդիի հետ, և Իտալիոյ Թագաւորն ալ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար կոմս Լամստորֆի հետ։ Յետոյ պալատ գացին խուռն բազմութեան խանդավառ կեցցէներուն մէջ։ Ալեքսանդրա Ցարուհին, Մարի-Ֆէօտորովնա մայր-Ցարուհին և մեծ-դքսուհիները Վիքթոր Էմմանուէլ Թագաւորին կ'սպասէին Ալեքսանդրա Ցարուհիին սրահին մէջ։ Երեկոյին կայսերական հացկերոյթին ներկայ եղան նոյնին Վեհափառութիւնք, իրենց հետեւորդները, նախարարները, իտալական դեսպանն և դեսպանուհին։

ԼՈՆՏՈՆ, Ցուլիս 13.—Երէկի ընդունելութեան առթին Էտուարտ Թագաւոր Լորտ Քիչնէրի յայտնեց ջերմագին խօսքերով իր ուրախութիւնն և շնորհակալութիւններն իր նշանաւոր ծառայութեանց համար, և անոր տուաւ Նորահաստատ Արժանեաց կարգը։

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՇԱՐԺ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.—Մ. Տիէդրիխս, հրատարակիչ ի Լայբցիկ, Դոլստոյի «Պատասխանի առ Ս. Սինոդն» թուղթին գերմաներէն թարգմանութիւնն հրատարակած էր. Թարգմանութեան հեղինակն է Մ. Լէօվէնֆէլտ, տնօրէն Պերլինի Շիլլէր թատրոնին։ Ընդհանուր դատախազութիւնը դատ բացաւ հրատարակչին և թարգմանչին դէմ, պատժական օրէնքին հետեւեալ յօդուածին վրայ կրթնելով.—«Ո՛վ որ գայթակղութիւն պատճառէ՝ հրապարակաւ անարգական խօսքեր արտասանելով Աստուծոյ դէմ, կամ ո՛վ որ հրապարակաւ նախատէ Գերմանիոյ մէջ ճանչցուած քրիստոնէական եկեղեցիներէն մին կամ ո և է կրօնական կազմակերպութիւն, առ առաւելն երեք տարուան բանտարկութեամբ պիտի պատժուի.» Ընդհանուր դատախազութիւնը պահանջեց նաև որ շրջաբերութենէ դադրի յիշեալ տետրակը, որ արդէն արգելքի տակ դրուած է։ Լայբցիկի եղեռնադատ ատեանն անպարտ արձակեց երկու ամբաստանեալները, և արգելքն ալ վերցուց։ Ընդհ. դատախազութիւնը վերաքննութեան պիտի դիմէ։

ՔՐՈՆԻԿ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

Ս. Պատրիարքն երէկ պատարագեց Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյն մէջ, և քարոզեց Սրբոյ Հօրն մերոյ Գրիգոր Լուսաւորչի կեանքին ու գործունէութեան վրայ, զոր արդէն առարկայ ըրած է մանրակրկիտ ուսումնասիրութեան մը, ինչպէս ծանօթ է բանասէրներուն։

—Գարակէօզեան Որբանոցի յատակաձեւերն և շինութեան ուրիշ պարագաները պարունակող պաշտօնագիր մը Պատրիարքարանի կողմէ մատուցուած էր Քաղաքապետութեան, ըստ սովորութեան։ Այս խնդրոյն վրայ այս առտուան Սապահի մէջ հետեւեալը կը կարդանք. «Որբ, անօք և անօգնական Հայ տղայոց համար, հանգուցեալ Սարգիս պէյէ [illegible] մնացած հողին վրայ Կայսերական Իրատէով կառուցուելիք որբանոցին շինութեան յատակագիծը պատրաստուած, ծախքն ալ հայթայթուած ըլլալով, Դատական և Կրօնական գործոց Նախարարութիւնը ձեռնհաս պաշտօնատան ազդարարեց որ հարկ եղած օրինական ձեւակերպութիւնները կատարէ։»

—Պատր. Փոխանորդ Սրբազանն Ա. Գործակատար Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեանի հետ այսօր ֆրանսական դեսպանատունը գնաց Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ շնորհաւորելու Ֆրանսացւոց Ցուլիս 14ի Ազգ. տօնը։

—Գասըմփաշայի Թաղ. Խորհուրդը գրած է Պատրիարքարան թէ Զօրումի Տ. Տաճատ քահանան անկարող է հոգեւորապէս հովուելու Գասըմփաշայի Հայ ժողովուրդը, ուստի կ'խնդրէ որ ուրիշ բանիբուն քահանայ մը նշանակուի Գասըմփաշայի եկեղեցիին համար։

—Նարլը-Գափուի Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութիւնն երէկ կատարուեցաւ։ 300 քուէարկուներէ 171 հոգի միայն քուէ ղրկած էր։ Բացարձակ մեծամասնութիւն շահեցան Տեարք՝ Լեւոն Սարաֆեան 129 քուէ, Զաքար Գրիգորեան 96 քուէ, Աթանիկ Քալֆաեան 92 քուէ, Յարութիւն Ֆէրհատեան 87 քուէ։ Իսկ համեմատականի մնացին, Տեարք՝ Իսրայէլ Հայկազն, Դանիէլ Պօնճուքեան, Եդուարդ Թիւլպէնտճեան, Սիմոն Զպուքեան, Յակոբ Մինասեան և Կարապետ Փափազեան։

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Երէկ, կիրակի, կէս օրէ վերջ, Պէրպէրեան վարժարանի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ տարեկան շարադրութեանց և վարժարանի այս տարուան շրջանաւարտներուն ոմանց աւարտական ճառերուն ընթերցումը, ի ներկայութիւն ընտրեալ բազմութեան մը, որ մեծ մասամբ ծնողքներէ կ'բաղկանար։ Կ'նախագահէր Վեհապետեան Սրբազան։ Դպրոցական հաւաքոյթը բացուեցաւ Համիտիէ քայլերգով, որուն ներկայք ունկնդրեցին յոտնկայս։ Ապա սկսեալ երախայից դասարանէն մինչև Երիցագոյն և Աւագ դասարանները, լսուեցան շարադրութիւններ, մէն մի դասարանի աշակերտաց ընթերցումներէն վերջ երգերու ընդմիջմամբ։ Երախայից դասարանէն արտասանութիւններ ըրին Պ. Պ. Ս. Ռօկինեան, Գ. Գալէմքարեան, Ս. Մարտիրոսեան, և Ա. Գարակէօզեան։— Կրտսերագունից դասարանէն՝ Պ. Պ. Շահան Ռ. Պէրպէրեան (օսմաներէն), Կարապետ Թէլլալեան, Գ. Մակաղեան, Զ. Սուրէնեան (ֆրանսերէն), Վ. Աւգէր (ֆրանսերէն)։ —Կրտսերոց դասարանէն՝ Պ. Պ. Ն. Քաջունի (օսմաներէն), Գ. Գավաֆեան, Տ. Ժօզէֆովիչ (ֆրանսերէն), Ն. Պիւլպիւլեան (օսմաներէն), Ռ. Զիլինկիրեան, Մինաս Միքայէլեան։—Երիցանց դասարանէն՝ Պ. Պ. Վ. Յօրտնիկեան (օսմաներէն), Դ. Ավաճեան (ֆրանսերէն), Հ. Պաղտիկեան (ֆրանսերէն), Պ. Խօրասանճեան։ Երիցագունից և Աւագաց դասարանէն՝ Պ. Պ. Մ. Ֆրէնկեան (օսմաներէն), Հ. Ղազարոսեան (ֆրանսերէն), Գ. Գրիգորեան և Գ. Կարապետեան (գերմաներէն, Ֆաուստի մէկ տեսարանը), Օ. Ռ. Պէրպէրեան (ֆրանսերէն), Ս. Սպէնջարեան (անգլերէն), Ս. Թուլուքեան (օսմաներէն), Լեւոն Պապօեան (գերմաներէն), Ղ. Բաբէլեան («Ս. Մեսրոպայ տեսիլքը», գրաբար լեզուաւ,) և Պարոյր Բ. Բէշեան (պարսկերէն)։ Ապա շրջանաւարտ կարգէն իրենց աւարտական ճառերն արտասանեցին Պ. Պ. Յ. Սեթեան (ֆրանսերէն, Դասական Թատրոնը), Ե. Օտապաշեան (Հայերէն, Ճշմարտութիւն և Վրէպ), Հ. Գազազեան (ֆրանսերէն, Հարստութիւնը), Պարոյր Բ. Բէշեան (Հայերէն, Մարդկային արժանապատուութիւնը։) Վեհապետեան Սրբազան օրհնութեամբ և Գահպանիչով փակեց այս դպրոցական համեստ և արդիւնաշատ հաւաքոյթը։ Պէրպէրեան էֆ. ընդունեց բոլոր ներկաներուն շնորհաւորութիւնները՝ վարժարանին յաջող և արդիւնաւոր մէկ շրջանին եւս բոլորուելուն առթիւ։

* Շրջանաւարտներուն վկայականաց բաշխումն ալ պիտի կատարուի ուրիշ օր մը, որ յատկապէս պիտի ծանուցուի։

* Վարժարանին Նորոգութիւնք առաջ կ'տարուին, այնպէս որ արձակուրդէն վերջ դպրոցական նոր շրջանին ամէն բան պատրաստ պիտի ըլլայ ըստ սովորութեան կանոնաւորապէս սկսելու համար նոր շրջանը։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Նոր [illegible] Օսմ. [illegible] [illegible] պաշտօնեներուն շնորհիւ.

ՓԱԿՈՒՄ		
Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	29 19½
Ամէնէն բարձր գին	»	29 23
Ամէնէն վար գին	»	29 17½
Րումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	115 —
Ամէնէն բարձր գին	»	115 25
Ամէնէն վար գին	»	114 50
Թրամվայ	»	140 —
Ամէնէն բարձր գին	»	140 —
ԲԱՑՈՒՄ		Ցլս. 1/14
Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	29 29
» » » » ժամ 5ին		29 29
Րումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	115 37½
» » ժամ 5ին		115 50
Թրամվայ	ֆր.	133 —
Թրամուէյ բաժնեթ.	ղրշ.	532 —
» պարտաթ.	ֆր.	492 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	»	261 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	495 —
Եգիպտ. Կրէտի Ֆոնս.	»	265 —
Անատօլուի երկթ. պրտթ.	»	525 —
» բժնթ. Գ.Կ.Ա.Ո.		10 25
Ռէժիի բաժնեթուղթ	Լ. Օ.	— —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	»	3 55
ՍԹԻԼԱՆՑ		
Քոնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ. Ո.	1 20
» ութ օրուան	»	3 10
Րումէլիի Երկթղ. »	ֆր.	2 —
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ		
20 ֆրանքնոց	ղրշ.	87 26
Անգլիական ոսկի	»	110 07
Բոլ էմբէրիալ	»	90 —
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 05
Քրիմից	»	51 06
Մէթալիք	»	102 20
Րուսլ Թղթադրամ	»	8 59
ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԱՑ		
Լոնտոն 3 ամիս	ղրշ.	109 ½
» » » առտ. Թղթ.	»	109 ¼
» չէք	»	110 ¼
Բարիզ 3 ամիս Պ.ք. ի Թղթ.	ֆր.	22 97½
» » » Առեւ.	»	23 —
» չէք	»	22 82½
Վիեննա չէք	քուրօն	21 79
Պերլին չէք	մարք	18 57
Ռուսիա չէք	րուպլ	8 60

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

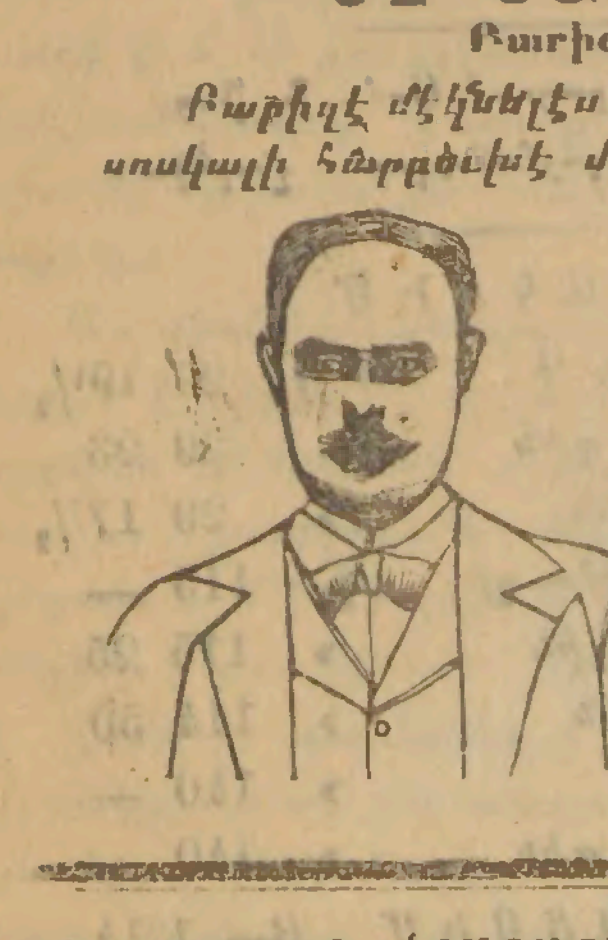
ԼՈՆՏՈՆ, Ցուլիս 12		
Օսմ. Քոնս. Սէրի Բ.	Ա. Ո.	52 75
» » » Գ.	»	28 75
» » » Դ. բաց.	»	26 87
» » » Դ. գոց.	»	26 87
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	12 25
Եգիպտական միացեալ	»	109 87
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	96 —
Այտընի Երկաթուղի	»	14 50
Փոխառութիւն Գասապա	»	83 —
» Հելլենական 1881	»	39 —
» » 1884	»	39 —
Մօնօբոլ »	»	42 50
Պուլկ. փոխառթ. 1888	»	93 50
» » Նոր 1892	»	94 —
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 33¾
Թրանսվալ	»	5 62
Դրամազեղչ		3 —
ԲԱՐԻԶ, Ցուլիս 12		
Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. բաց.	Ա.Ո.	27 45
» գոց.	»	27 45
» » » Գ.	»	29 35
Րումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	117 —
Օսմ. Կայս. Պանքա Գ.Կ.	»	556 —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	101 22
Քաէտր Լիօնէ	»	1052 —
Պանք տը Բարի	»	1030 —
Սպանիական արտաքին	»	80 75
Իտալական Ռանթ Գ.Կ.	»	101 85
Թրանսվալ	»	143 —
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 160
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —
ՊԵՐԼԻՆ, Ցուլիս 12		
Անատօլուի Երկաթուղի	»	103 —
Րումէլիի Երկաթուղի	»	112 70
Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.		26 30
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 340
Դրամազեղչ		3 —
ՎԻԵՆՆԱ, Ցուլիս 12		
Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրօն	95 40
» Լոնտոնի վրայ	»	240 10
Րումէլիի Երկաթուղի	»	109 20
Օսմ. Ռէժի	»	294 —
Դրամազեղչ		3 ½

ԱԶԴ.—Երիտասարդ մը կ'փափաքի իբր Քոնթրօլէօ մտնել լաւ Թուրքերէն գիտցող և Բերա բնակող ընտանիքի մը մէջ։ Դիմել Տքդ. Զօհրապի, Բանկալթի։ 8—7

ԴԵՂԱՐԱՆ Յ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ
ՊԱՀՃԷ—ԳԱՊՈՒ ԹԻՒ 8
Նորոգ վերաբացուած դեղարանիս մէջ կ'գտնուի ամէն տեսակ եւրոպական և տեղական դեղօրէից թարմ և ճոխ քանակութիւն մը։ Դեղագիրները կը պատրաստուին ամենայն խնամօք։ Ցանձնարարութիւնք կ'կատարուին փութով։ Գիներն խիստ չափաւոր։
Դեղարանս կ'այցելեն Գնդ. Տքդ. Ցիվանի Պէյ Անանեան, մանկաբուժ—բժիշկ քիթի, կոկորդի և ականջի հիւանդութեանց, ամէն օր. Գնդ. Տքդ. Աղեքսանդր Պէյ Արապեան, Ներքին հիւանդութեանց Բշ., Գշ., Եշ., և Շբ. օրերը։ 15—9

ՇՐՋՈՒՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԻ ՄԸ ՆԱՄԱԿԸ

Բարիզ, 5 Փետր. 1901

Բարիզէ մեկնելէս մէկ քանի օր վերջ սոսկալի հարբուխէ մը բռնուեցայ, հիւանդութիւնս հետզհետէ սաստկանալով ամբողջ մարմինս պատեց, չատեր, դժուարաչնչութեան ենթարկուած եսկըսէին: Այսպէս՝ երկու ամսու չափ պորտեցայ, երբ վերջ ֆրանչ քաղաքը հասայ, հիւանդութիւնս այն աստիճան առաջացած էր որ, երբ չունչ առնէի կուրծքս կը խժլտար, կոկորդս կը սուլէր և չունչս դուրս տալուս, սոսկալի հազ մը կ'սկսէր: Երբեմն երբ փողոց ելլէի, չտկէ չիտակ երկու քայլ չէի կրնար փոխել, կեցած տեղս կը մնայի: Ախորժակս զոցուած էր կատարելապէս, գէր մարդը նման դժուարաւ կը քնանայի:

Այս միջոցին Ձեր հրատարակած Օրացոյցը ձեռքս անցաւ, ուշադրութեամբ կարդացի, ամիջապէս չէջ մը ԿԻՒՑՕԻ ԽԱՅՑՂԱՆ (զաթրան) գնեցի և այն օր քիչ մը խմեցի, իրիկուան բաւական աղէկ զգացի զիս, հետեւեալ օրը քիչ մը եւս խմեցի, քիչ մը, քիչ մ'ալ, 48 ժամ ետքը չենք չնորհք աղէկցայ: Հազս գրեթէ բոլորովին անհետացաւ, ախորժակս բացուեցաւ և՝ սկսայ հանգչիլ, հանգիստ քնանալ: Այն օրէն իվեր խիստ առողջ եմ փառք Աստուծոյ և եթէ թեթեւ անհանգստութիւն մը զգամ, ամիջապէս ԿԻՒՑՕԻ ԽԱՅՑՂԱՆ (զաթրան) կը խմեմ ու կը հանգստանամ: Ցաւէտ երախտապարտ եմ ձեզ և ինծի նման ուրիշ հիւանդներու ևս ծառայած ըլլալու մտածումով, կը խնդրեմ որ այս Նամակս հրատարակել հաճիք:

Բարիզ Պօն Փողոց Թիւ 13
Շրջուն Վաճառական
ՄԱՐՏԻՆ

Ամէն ճաչէ ետքը, գաւաթ մը ջուրի մէջ մէկ սուրճի դգալ ԿԻՒՑՕԻ ԽԱՅՑՂԱՆ դնելով խմել բաւական է բուժելու համար հարբուխն ու թոքախտի սկզբնաւորութիւնը: ԽԱՅՑՂԱՆԸ կ'սպաննէ վտանգաւոր միքրոպները:

Եթէ ճշմարիտ ԿՈՒՏՐՕՆ ԿԻՒՑՕԻ տեղ այս կամ այն դեղն առնել առաջարկեն ձեզ, իբր անոր չափ ազդեցիկ, զգուշացէ՛ք, չահամոլութեան համար կընեն դեղագործք այդպիսի առաջարկներ: Եթէ կուզէք վերջնականապէս բուժել Ձեր հազը, հարբուխը, անհոգութեան պատճառաւ հինցած պռնչիթը, կուրծքի իջուածքը եւ կոկորդի բորբոքումը եւ մինչեւ իսկ դժուարաչնչութիւնն ու բաւական առաջացած թոքախտը, անպատճառ ԿԻՒՑՕԻ ԽԱՅՑՂԱՆ պահանջեցէք դեղարաններէն: Այս դեղ Նորվեճիոյ եղեւինի խայծղանէն կարտադրուի, զոր խայծղանը լուծելի ընելու գիւտի հեղինակը Պ. ԿԻՒՑՕ կը պատրաստէ:

Այս պատճառով իր նման դեղերու ամենաազդեցիկն ու անվրէպ բժշկողն է: Ձըխաբուելու համար ուշադրութիւն ըրէք շիշերուն վրայի պիտակին որ պէտք է պարունակէ ԿԻՒՑՕ բառը Գաղ. մեծ գիրերով տպուած, ասոր տակը, Պ. ԿԻՒՑՕԻ ստորագրութիւնը կարմիր, կանանչ եւ մանիշակագոյն մելանով չեղակի գրուած նոյնպէս հետեւեալ հասցէն Maison Frere, 19, rue Jacob, Paris:

Այս դեղին բժշկութիւնը օրական 20 փարայի կուգայ որ անպատճառ կը բըժշկէ հիւանդը:

Ծան. Անոնք որ խայծղանի ջուրէն չեն ախորժիր, անոր տեղ ամէն ճաշի ժամանակ 2-3 հատ ԿԻՒՑՕԻ ՔԱՓՍՈՒԼ կրնան կլլել, ինչ որ Նորվեճիոյ եղեւիններու խայծղանէն պատրաստուած ըլլալով անոր բուժիչ ազդեցութիւնն ունի եւ կատարելապէս կը գիւրացնէ մարսողութիւնը, որովհետեւ խայծղանը խիստ օգտակար է ստամոքսին, եւ մարմնոյն կազմուածքը ուրիչ վտանգներու դէմ կը պաշտպանէ: ԿԻՒՑՕԻ ճշմարիտ քափսուլները ճերմակ են որոնց իւրաքանչիւրին վրայ ԿԻՒՑՕԻ ստորագրութիւնը կայ սեւ գրով: Թէ ԿԻՒՑՕԻ խայծղանը եւ թէ քափսիւլը ամէն գեղարան հերու եւ մթերանոցներու մէջ կը ծախուին: (4)

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

ԴԱՂԹԱԲԵՐՔ.— Շաքար.— Ժամանցին 9,840 պարկ Դրիէսթէ, 116 պարկ ռուսական, 600 պարկ փոշի, եւ 360 սնտուկ թէյի չաքար. ծախուեցան 10,800 պարկ Դրիէսդէ և 116 պարկ ռուսական. աւստրիականը 65 ղրուշի, ռուսականը 62 ղրշ.ի, թէյի չաքարին 2 սնտուկը 67 ղրշ.ի:

Խահուէ.— Ժամանում 700 պարկ և վաճառում 600 պարկ: Գիները աւմուր կ'քանուին, 530—680:

Բրինձ.— Ժամանում 200 և վաճառում 100 պարկ բրինձ: Գիները են, եգիպտական 75—77, Ռանկուն՝ 100 ղուրուշ, Ռիզոն՝ 43½—44 փր., Ճաբոն՝ 160 ղշ:

Սիպերիական կարագ.— Վաճառումները կ'չարունակեն: Գիները բարձրացան: Թականրոգի տեսակները 12½—13 ղշ.ի, և Բեզերապուրկի տեսակները 13¼—13½ ղրշ.:

Մոմ.— Ժամանում 600 սնտուկ Յուանիէ և — սնտուկ Սէլէսդ. վաճառում 200 սնտուկ Յուանիէ 58—58⅕ ղշ.ի, և 40 սնտուկ Սէլէսդ 57—58 ղշ:

Քարիւղ.— Թրանզիթի վրայ բանուկ գործ կայ, սնտուկը 17 ղշ., մթերանոցէն յանձնելի:

ՄԵՏԱՂ.— Երկաթ.— Շաբթուս վաճառումներն 200 թոնո եղան: Գիները հաստատ են:

Անագ.— Ժամանում և վաճառում 30 տակառ, 960 ղրշ.ի կենդինարը:

Պղինձ.— Լոնտոնի մէջ, Բիլլի՝ 54.7.6 անգլ. Թըֆ՝ 58.10 Պէստ Սէլէքդիտ՝ 58.10 անգլ. ոսկի:

Թիթեղ.— Գինը բարձրացաւ:

Զինկօ.— Հրապարակն հանդարտ է: Մետաղի միւս տեսակներուն վրայ նշանակութեան արժանի գործ չեղաւ: Ձուլ. ոսկին 100 ղշ.էն

Երկաթ ձող, պեժ. կենդնր.		49—50
» » չուէտ.	»	79—80
» չըլանակ,	»	53—54
» Թիթեղ (սաճ) 2/4	»	56—57
» » 5/10	»	64—65
» 12/14	»	69—70
» » կլոր	»	96—97
Գամ	տակառը	88—89
Անագ	կենդնր.	900 950
Թիթեղ (թէնէքէ) 2 սնտուկը		158 —
Պղինձ		13.—73
Զինկօ 100 օխան		—

ԱՐՏԱԾԵԼԻ ՆԻՒԹԵՐ.— Մետաքս.— Հրապարակը տկար է. Նոր ապրանքը եկաւ: Մանարաններն վերակըսան իրենց աշխատանքը: Մարսիլիոյ մէջ խոզակի խնդրանքը թուլցաւ: Ներով: Լոնտոնի մէջ գործերն աւելի ոգեւորեալ են, հաստատ գիներով: Լիոնի մէջ Պրուսայի և Պաղտատի խամ մետաքսին (կրէժ) գինն է 42-44 ֆր: Սուրիա 43—45. Պրուսայի կրկնոլոր մետաքս (Օրկանսէն) 46, Սուրիա —50: Շալխոզակ, քիլոն — ղրշ. Զոյգ » » 24—25 ղրշ. Սպիտակ եւ դեղին Պաղտատ 43—47 ղշ. Խամ մետաքս Պրուսայի 215 ղրշ.:

Բուրդ.— Շաբթուս մաքսատան մէջ և դուրսը գործառնութիւնք 6000 ոսկի եղան: Բիրման սէճ՝՝ և Խօրասան խալի կ'փնտռուին: Կեսարիոյ մետաքս սէճ՝՝ներուն վրայ ընթացիկ գործեր եղան, հատը 5¾—6½ ոսկի:

Մորթ.— Շաբթուս հրապարակը չատ հանդարտ էր: Այծի և ուլի մորթերն սպառած են: Գառնուկի մորթերուն եղանակին սկսաւ. լաւ գործ կ'ըլլայ: Ճագարի մորթին գինն ինկաւ. 100 հատը 229—232 ղրուշ: Տեղական խաղախորդարանայ համար եղան մորթերուն վրայ գնումները թուլցան, կ'կարծուի թէ գիները պիտի իյնան: Գոմէշի մորթ, չոր, օխան 5 ղշ., Կովու և եզան մորթ, օխան 9—9½ ղշ., Այծի մորթ, չոր, հատը 25—26 ղշ: Ոչխարի չոր մորթ, օխան 4 ղշ:

Գազի խէժ (ժէփէ).— Ժամանեցան 45 պարկ, որուն 34ը ճերմակ Նիկտէ, Ա. տեսակ, օխան 25½ ղրշ.ի: Գիները են ճերմակ, էքզդրա, 25—27, Բ. տեսակ, 21—22, դեղին ընտիր 17½—18. Բ. տեսակ 12—15, Ոըփիւ 6-8 ղշ.

Ճէհիր.— Ժամանում և վաճառում չեղաւ. գիներն են. Կեսարիա՝ 1¾—2, Էնկիւրի՝ 2¼. Իսքիլիպ՝ 1¼—2, Զիլէ, Թոգատ Զորում՝ 1½—1¾ ղշ. օխան:

Ընկոյզ.— Ընթացիկ գործեր եղան տեղական սպառման համար: Գիներն են՝ Ա. տեսակ 54—60 Բ. տեսակ 45—50 փր. օխան:

Կաղին.— Գիներն ամուր կ'մնուին. Տրապզոն 93—95 ղրշ. կենդինարը, Կիրասոն 98—102 ղրշ. կենդինարը:

Խոզկալին.— Վաճառում չեղաւ: Իզմիրի մէջ մի քանի գործեր եղան: Գիներն են, Իզմիր և այլն 65—70 կենդինարը. Դարդանէլ, Պանտրմա 35—50 կենդինարը:

Ջոր Պտուղ.— Մեր հրապարակին վրայ տեղական սպառման համար գործ չեղաւ:

Մասթիքա.— Գործերն աննշան և գիներն անփոփոխ են, 18—22 ղշ. ըստ տեսակին:

29 Յնս. 12 Յլս. 1902

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

Նշանախօսութեան տուփ
Հարսանեկան հրաւիրակներ
Աւետմանութեան չեքլեգրներ
Այցետոմս եւն. եւն.

Բոլորովին նոր ձեւերով ճաշակաւոր և ընտրեալ ... և ... ընտիր

Դիմեցէք

ԵՐՈՒԱՆԴ ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

41, ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄ ՓՈՂՈՑ, 41

Նշանախօսութեան տուփ՝ 100 հատը 15 ղրշ.էն սկսեալ.

Հարսանեկան հրաւիրակներ՝ 100ը 50 ղրշ.էն սկսեալ.

Աւետմանութեան չեքլեգրներ՝ 100ը 15 ղրշ.էն սկսեալ.

Այցետոմս՝ 100ը 10 ղրշ էն սկսեալ.

Նամակաթուղթ՝ ֆրանսական ընտիր թուղթի վրայ՝ 1000ը 45 ղշ.էն սկսեալ.

Պահարանէ ծրար՝ ընտիր մէջը գունաւոր պահարաններու վրայ՝ 1000ը 45 ղրշ.էն սկսեալ.

Հաշուեցոյց՝ 1000ը 80 ղրշ.էն սկսեալ եւն. եւն. եւն.

Ցանձնարարութիւնները չուտ կ'գործադրուին:

Գաւառական խնդրանքներու մեծ խնամ կ'տարուի և ամէն ապսպրանք անմիջապէս պատրաստուելով կ'ղրկուի:

Գրասենեկի պիտոյք,
Դպրոցական առարկաներ,
Գծագրութեան նիւթեր,
Նուէրի յարմար կազմածներ,
ժամանակներ, թղթապանակ եւն. եւն.:

Ճաշակաւոր, տոկուն, ու չափաւոր գիներ.

ԵՐՈՒԱՆԴ ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ
ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
41, ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄ ՓՈՂՈՑ, 41

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Վարչական Խորհուրդը կ'ծանուցանէ Օսմ. Հանր. Պարտուց բաժնետէրերուն թէ, 1881 Դեկտ. 8/20ի կայս. Հրովարտակին Ե. րդ յօդուածին 5րդ հատուածին համաձայն, ջնջուած պիտի նկատուին այն ամէն կտրոնները, որոնք չեն գանձուած իրենց պայմանաժամէն վեց տարի ետքը: Հետեւաբար 1896 Սեպտ. 1/13ի 26 թիւ կտրոնները, եթէ գանձուած չըլլան մինչեւ 31/13 Սեպտ. 1902, Հանրային Պարտուց Վարչութեան պիտի մնար:

* *

Հանր. Պարտուց Վարչական Խորհուրդը կ'ծանուցանէ 4% Բրիօրիթէ պարտաթուղթերէն ունեցողներուն թէ 1890 Ապրիլ 15/27ի կայս. Հրովարտակին Ժ Դ. յօդուածին համաձայն ջնջուած պիտի նկատուին այն բոլոր կտրոններն որոնք չեն գանձուած իրենց պայմանաժամին աւարտելէն մինչեւ վեց տարի վերջը: Հետեւաբար նոյն պարտաթուղթերուն 1896 Սեպտ. 1/13ի 12 թիւ կտրոններն եթէ մինչեւ 31/13 Սեպտ. 1902 գանձուած չըլլան, Հանր. Պարտուց Վարչութեան պիտի մնան:

18/1 Յուլիս 1902 2—10

ՆՇԱՆ ՃԱՄԻՃԵԱՆԻ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Մահմուտ—Փաշա—Գումաշ խան թիւ 86

Մամագէտ հարսանեաց մոմերու և մկրտութեան հագուստներու, ուր մեծ խնամքով կ'պատրաստուին ամէն տեսակ ՀԱՐՍԻ ՄՈՄԵՐ գիւրամատչելի գիներով:

Ցիչեալ վաճառատան մէջ կը գտնուին նաեւ ամէն տեսակ մկրտութեան հագուստներ, հարսանեկան քօղքեր, կոլանդներ, գըլխարկի ծաղիկ, փետուր, էկրէդ, ժերեւ, պսակ, տանթէլ, քորտէլա: Անգամ մը այցելեցէք այս վաճառատունը և յետոյ ուրիշ տեղէ գնեցէք, ահա գեղեցիկ առիթ մը ընթերցողաց: 38

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ
ԲԻՒՋԻՒՔԵԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆԻ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ — ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆ

Պոլսոյ կոզմի Կամուրջին գլուխէն փոխադրուած է Պահճէգարու, Նիզամիյէ պահականոցին դիմացի զինավաճառին կից 13 թիւ վաճառատունն ուր ըստ առաջնոյն կը չարունակուի դեղագիրներու պատրաստութիւնը, մեծ խնամով, աժան գինով և վստահելի ու պատուաւոր գործառնութեամբ: Բիւջիւքեան դեղարանը կ'յաճախեն հետեւեալ բժիշկները՝

Տէր. ԱԹՎԱԶԵԱՆ, կիրակիէ զատ ամէն օր ժամը 9—11 (Ը. Թ.)
» ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, կիրակիէ զատ ամէն օր ժամը 7—11 (Ը. Թ.)
» ԱՀՄԵՏ ՊԷՅ, Բշ. Դշ. Ծբ. 7—11
» ԹՕՏՕՐԻՏԷՍ, Գշ. Եշ. Շբ. 7—9

ԲԻՒՋԻՒՔԵԱՆ ԵՒ ՄԻՒԹԻՃԵԱՆ

Ծանօթ.— Բերայի Բիւջիւքեան դեղարանը գիշերները մինչեւ ժամը 11 (Ը. Ե.) բաց է: 20—20

ՏՔԴ. Պ. ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Ի Վիեննա հաստատեալ

Հիւանդներուն խորհուրդներ կուտայ, և կ'առաջնորդէ Եւրոպայի ամէնէն նշանաւոր Մասնագէտներուն քով, զորոնք անձամբ կ'ճանչէ: Կ'խօսի, իր մայրենի լեզուէն զատ, թուրքերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն և անգլիերէն:

Հասցէ Dr. P. AFRIKIAN, Wien, 8 Dorotheergasse, III stock. 50—11

ԲԻՒԶԱՆԴԵԱՆ ԴՊՐԱՏՈՒՆ
ՂԱԼԱԹԻԱ, ՍԵՂԲՈՍ ԽԱՆ ԹԻՒ 5—7

Հայերէն, Գաղղ. և Տաճկ. դպրոցական դասագրոց ու պիտոյից համար մեծաքանակ մթերք, նուէրի գիրքեր, Վիքթոր—Լուգոյի աշխարհացոյց մեծադիր քարտէսներու, բուսաբանական և կենդանաբանական պատկերաց ընտիր հաւաքածոյ մը՝ նմոյշներով՝ միշտ պատրաստ կայ:

Նոր հրատարակութիւն

Սահակեանց — Սրբազան պատմութիւն Նոր Ուխտի, չքերտ թէղ, 4 ղրշ.— Թօֆճեան — Նոր ընթացք ֆրանսերէն լեզուի, 4 ղրշ.— Զօղ — Նամակագրութիւն Գաղղ. Տաճկ. 12½ ղրշ.:

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԻ ամէն կարգի նիւթերու և ՖՐԷՕԲԷԼԵԱՆ նուէրներու միակ կեդրոնատեղի: 83

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ
ՈՍԿԵՂԷՆ ԲԱՆԱԼԻ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ
360 ԷՐԵՍ

Խիստ կարճ ժամանակի մէջ կ'ուսուցանէ կարդալ և հասկնալ, խօսիլ ու չարադրել: Դիւրին և զուարճալի կերպով: Կեդրոն Ց. Մաթէոսեան տպարան:

Գին 20 ղհ. 30—2

ՍԻՆԿԷՐ
ՀԱՅԹԱՑԹԻՉ ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ
THE SINGER MANUFACTURING Cº

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատեայ տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել: Սինկէրի Ընկերութիւնն ցարդ 400 է աւելի պատուոյ վկայական և չքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ:

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ:

Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին՝ Բերա, Շիշաակ ճամբայ, Ղալաթա Սէրայի դիմաց:

Ղալաթա) Սինկէր Խան, Թիւնէլին եռեւ.
) Թրամվայի կայարանին դիմաց.

Ստամպօլ) Սուլթան Համամ թիւ 2.
) Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի ՍՖաւիօնին դիմաց թիւ 13.

Սկիւտար, Չարչի Պոյու.

Կեդծերէն զգուշանալու համար վերի նշանին ուշադրութիւն ընելու է

LANCASHIRE
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

Ռոյալ Անգլ. Ընկերութեան հետ ձուլուած.

Դրամագլուխ և պահեստ ամբողջ վճարուած 12,000,000 Անգլ. ոսկի.

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՔ՝
Լիվրբուլ,
1 North John St.
Լոնտոն,
28 Lombard St. E. C.

Ընկերութեանս սկզբունքն է Վնասուց ան միջական և արագ

ԼԱՆՔԱՇԱՅՐ

վճարում որով ամբողջ վաճառականաց վստահութիւնը զըրաւած է:

Ընդհանուր Գործակալք Թուրքիոյ
ՊՕՆՏ ՍԷԼԼԸՐ ԵՒ ԸՆԿ.
Բիւյիւք Թիւնէլ Խան,

ԱՆՏ. ԹԷԼԵԱՆ
Փոխ—Գործակալ ի Պոլիս
Մաթէօ Խան. Թիւ 24.
Փոխ—Գործակալ յԱդրիանապոլիս,
ՍԱՀԱԿ ՊԱՐՈՆԵԱՆ Ի քիթաբճըլըխան.
Ուրիշ Փոխ—Գործակալութիւնք
Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ.

ԹԷՄԶ ԷՆՏ ՄԷՐՁԻ

Անգլիական Ծովային Ապահովագրական Ընկերութիւն

Դրամագլուխ	2,000,000	Անգլ. Ոսկի
Պահեստի գումար	1,055,000	» »
Տարեկան հասոյթ	500,000	» »

Կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ ապրանք և դրամածրար ծովային արկածոց դէմ. — Գիներն խիստ չափաւոր:

AGENTS: —Bond Sellar & Cº

ԾԱՂԻԿ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ Դը բժշկապետներուն կ'յիշեցնենք թէ ՀԱՅՑԵԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ համար երկու ղրշ.ի նուէրն բոլոր աննշանաւորներէս է: Ամ, թէ ող, հետ հասցէն ԱՆՓՈՓՈԽ Կ'ՄՆԱՑ:

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՑ
Կ. Պոլիս, Նº 23, 25, Պօղը Ալի Ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (36)

ԺՕՐԺ ՏԸ ՄՕՆԹԷՓԷՆ

ԴՐԱՄԻՆ ՋՈՀԵՐԸ

ԳԻՐՔ Բ.— ԴՐԱՄԻ ԹԷ ՍԻՐՈՅ ՋՈՀԵՐԸ

ԻԷ.

—Ան ատեն, վաղը ձեր պաշտօնին սկսեցէք, ըսաւ Տիկին տը Շաւլէն:

—Շատ աղէկ, Տիկին:

—Ժամ 11ին կ'սպասեմ ձեզ:

Պլանչ ոտք ելած էր: Դքսուհիին առջեւ պիտի խոնարհէր, երբ Տիկին տը Շաւլէն անոր ճակատն համբուրեց: Աղրիէն բառ մը չըսաւ, բայց թաչկինակն աչքին տարաւ, իբր թէ արցունք մը սրբելու համար: Այս լռին չարժումն աւելի պերճախօս էր քան բոլոր խօսքերը: Պլանչ Տոքդորին հետ դուրս ելաւ եւ կառք նստաւ:—Ո՞ւր կ'ուզէք որ տանիմ ձեզ, Օրիո՛րդ, հարցուց:

—Կառքերու ամէնէն մօտ կայարանը:

Անդօնէն Թրէյօ հրաման մը տուաւ կառապանին և յետոյ ըսաւ.—Գո՞հ էք, Օրիո՛րդ:

—Անկէ՛ աւելին եմ: Երջանի՛կ եմ:

—Եւ իրաւունք ունիք, վասն զի Շաւլէնի Դքսուհին կիներու լաւագոյնն է:

—Ես ալ այնպէս դատեցի առաջին տեսութեամբ:

—Դուքսը, որուն հետ չատ յարաբերութիւն պիտի չունենաք, պատուական մարդ մ'է, տիպար ընտանիքի հայր մը: Նահապետական տուն մ'է ուրկէ դուրս պիտի ելնէք գրեթէ անկախ վիճակի մը տէր եղած, վասն զի տարակոյս չկայ որ Տիկին տը Շաւլէն իր կտակին մէջ պիտի յիչէ ձեզ: Ասկէ լաւագոյն պաշտօն մը չէիք կրնար գտնել: Օրհնեցէ՛ք ձեր բախտը: Աւասիկ եկանք: Հոս պիտի բաժնուիմ ձենէ, Օրիո՛րդ, վասն զի ժամադրութիւն ունիմ, բայց վաղը Դքսուհիին քով նորէն պիտի տեսնեմ ձեզ:

—Շատ լաւ, վաղը: Շնորհակալ եմ, ըսաւ Պլանչ, կառքէն իջաւ եւ ուրիչ կառք մը նստաւ, Պէլվիլ երթալու համար: Այն պահուն երբ Պլանչ Տքք. Թրէյոյի հետ սալօնէն դուրս կ'ելնէր, Տիկին տը Շաւլէն պոռաց.— Հիանալի աղջիկ մ'է:

—Այո՛, պատասխանեց Մ. տը Լոժէրիլ:

—Շատ համակրեցայ: Առաջին տեսութենէն, բուռն սէր մը ներչնչեց ինծի:

—Արժանի է, այժ տուաւ Ընդհանուր Դատախազի փոխանորդը: Այսպիսի դէմք մը ստել չի գիտեր:

Շաւլէնի Դուքսը լռութիւն կ'պահէր եւ նոյն իսկ իր կնոջ ու Մ. տը Լոժէրիլի փոխանակած խօսքերը չէր իմանար: Պատուհանի մը մօտեցած, բակէն անցնող աղջիկը կ'դիտէր:—Ճաչը պատրաստ է, ըսաւ սեղանապետը, ճաչասրահին դուռը կռնակի վրայ բանալով: Ժամ 9 պիտի զարնէր երբ Պլանչ Գօպըան փողոցի չըլէն հասաւ: Իր դէրն հիանալի կերպով կատարած ըլլալու համոզումէն կ'զրգռուէր իր փառասիրութիւնն եւ ձեռք բերած յաջողութիւնն յաղթական երևոյթ մը կուտար դէմքին: Բիէռ Ռէտոն իրեն կ'սպասէր: Պլանչ անցած դարձածը պատմեց անոր: Պառոնը ջերմագին կերպով չնորհաւորեց, նոր հրահանգներ տուաւ եւ իր աչքին առջեւ տնկել տալէ ետք ցիցերն այն ճամբուն որու պիտի հետեւէր Պլանչ Շաւլէնի ապարանքին մէջ, Ֆիլիբ տը Ժիրար փողոցի իր տունը գնաց, ուր միականին Բիէռ Ռէտոն կը գտնուէր կ'ըլլար վայելչագեղն Պառոն Սէզար տը Ֆօսառ: Ժամէ մը, անկողին մտաւ Բրօվանս փողոցի իր պերճաչուք ննջասենեակին մէջ:

ԻԸ.

Պառոն Սէզար տը Ֆօսառի քնացած պահուն, մենք Վէրժիի ապարանքն երթանք: Փխաւոր դուռը Վիլիերի ծառուղիին վրայ կ'նայէր: Պարտէզները, որք չատ ընդարձակ էին և երկու հարիւր տարուան թմբիներով և կնձնիներով լեցուն, կ'տարածուէին մինչեւ Էնվալիտի ծառուղին, որմէ կը բաժնուէին գրեթէ երեք մեթր բարձր պատով մը: Պատին մէջ բացուած էր միջնադուռ մը, որ գրեթէ ծածկուած էր բաղեղներու տակ: Այս պզտիկ դարպասանը, Բառք Մօնսոյի սիրուն մանրանկարը, հովանաւոր մարգերու չուրջ դարձող արահետներու եւ ծառուղիներու հիանալի խառնափնդորութիւն մը կ'ներկայացնէր: Կոմսն ու Կոմսուհին, ամառը Բարիզ դտնուած ատեն, սովորաբար իրիկուններն քանի մը ժամ կ'անցընէին հոն: Այն թուականին երբ կ'սկսի մեր պատմութիւնը, ծառերը տակաւին ամբողջապէս մերկացած չէին իրենց դալարաւէտ զարդարանքէն. բայց աշունն արդէն կը կարմրցնէր տերեւները, զորս Հոկտեմբերի առաջին եղեամը պիտի առնէր տանէր: Էնվալիտի ժամացոյցը ժամ 11½ կ'զարնէր: Մ. տը Վէրժի իր աշխատութեան սենեակէն դուրս ելնելով ննջասենեակը չգացած՝ Կոմսուհիին այցելեց: Մաուի պարտէզին վրայ նայող պատչգամի մը վրայ կռթնած էր: Կոմսին քայլերուն ձայնէն, Տիկին տը Վէրժի ետին դարձաւ: Դէմքը կծկուած էր: Տեսակ մը թարթափում կ'կարդացուէր դէմքին վրայ:—Տկա՞ր էք, հարցուց Կոմսը մեղմօրէն:

Մաուի ժպտելով պատասխանեց.— Տկար չեմ, բայց յոգնած եմ: Այսօր չատ հիւր ունեցանք: Եղած խօսակցութիւններուն հասարակ տեղիքները սիրուն գտնելու վիճակի մէջ չէի: Անտարբերներու կողմէ միեւնոյն բանը գրեթէ միեւնոյն խօսքերով հարիւր անգամ լսելը ջիղերու կ'դպչի:

—Քիչ մ'առաջ Արնոլ տը Դրուա—Մոնի այցելութիւնն ընդունեցի՞ք:

Մաուի գլուխն անդին դարձուց այտերուն կարմրութիւնը պարտկելու համար:—Մ. տը Դրուա—Մոն քանի մը վայրկեան միայն մնաց սալօնին մէջ, պատասխանեց: Ինծի համար չէր եկած, այլ ձեզ համար:

—Արնոլն ալ կ'գնէ՞ք այն անտարբերներուն մէջ, որոց խօսքը կ'ընէիք հիմա, ըսաւ Մ. տը Վէրժի բնական ձայնով:

Մաուի քիչ մը տժգունեցաւ:—Բայց անչուշտ, մրմռաց ջանալով ձայնն հաստատուն բռնել: Ինչո՞ւ բացառութիւն ընեմ անոր:

—Վասն զի ես կ'ընեմ: Դրուա—Մոն, թէեւ հարուստ, զէվզէկ մը, պարապ տղայ մը չէ: Աշխատող, գիտող լուրջ տղայ մ'է, զոր միշտ սիրած եմ եւ դեռ կ'սիրեմ զաւկի մը պէս: Ցանկամ պէսցի զինք սրբանալ քիչ այցելելուն համար: Խոստացաւ չատցնել իր այցելութիւնները, բայց չեմ կարծեր որ խօսքը բռնէ:

—Ինչո՞ւ:

—Դիտեցի որ համակրութիւն չէք զգար Մ. տը Դրուա—Մոնի համար: Շատ պաղ ընդունելութիւն մը կ'ընէք: Եթէ ինք ալ դիտած է այս պարագան և ասկէ կ'հետեւցնէ որ անախորժ կ'երեւայ ձեզի, որ խիստ տրամաբանական է, ասիկա կ'բաւէ որ մեր տունն ոտք չկոխէ:

—Ինծի կուգայ որ ուրիչներու պէս կ'վարուիմ նաեւ անոր հետ:

—Կ'սխալիք: Ուզեցի Արնոլը ճաշի վար դնել, բայց հրաւէրս մերժեց ոգային պատրուակով մը: Կ'խնդրեմ ձենէ, սիրե՛լի Մաուի, որ մասնաւոր բարեարութիւն մը ցոյց տաք Արնոլին: Կ'խոստանա՞ք:

—Ջեռքէս եկածը կ'ընեմ ձեզ հնազանդելու համար:

—Շնորհակալ եմ: Ցոգնած էք: Հանգստացէք: Մնաք բարով:

—Կ'երթա՞ք:

—Կէս գիշերի մօտ է:

—Երթաք բարով, բարեկամս, ըսաւ Մաուի եւ ժպտելով ճակատը ներկայացուց Մ. տը Վէրժիի:

Կոմսը տեսակ մը տենդագին չարժումով ողջագուրեց իր կինն և այնքան ուժով սեղմեց կուրծքին վրայ որ Կոմսուհին տկար ճիչ մ'արձակեց:—Մէկ տեղերնիդ ցաւեցա՞ւ, հարցուց Կոմսը դողդոջուն ձայնով եւ թեւերը քակելով իսկոյն:

—Ո՛չ, չունչս կտրեցաւ:

—Իրաւ ըսէք, մէկ տեղերնիդ չցաւեցա՞ւ:

—Կ'երդնում որ չէ:

—Ներեցէք ձախաւերութեանս:

Մ. տը Վէրժի դուրս ելաւ ննջասենեակէն: Երբ դուռը գոցուեցաւ, Կոմսուհին աթոռի մը վրայ նստաւ եւ գլուխը ծռեց: Պահ մը անշարժ կեցաւ, խորունկ մտածումներու մէջ թաղուած: Ցետոյ յանկարծ ոտք ելաւ և սրբեց արցունքի երկու կաթիլ որք կախուած էին երկար թարթիչներէն:—Ցանցանքն ի՞նչ է, կակազեց մարած ձայնով մը: Ես բոլոր ոյժովս կռուեցայ: Աստուած վկայ է ըսածիս: Բայց ի՞նչ ընեմ, յաղթուեցայ: Սիրոյ դէմ կ'գրուի՞: Կամքն ի՞նչ կրնայ ընել անոր դէմ: Օ՛հ, գիտե՛մ որ վատ եւ յանցապարտ եմ: Գիտե՛մ որ պարտաւոր էի մեռնիլ մանաւանդ քան թէ լսել այն ձայնն որ կ'հրապուրէր, կ'դիւթէր զիս, եւ գլխի պտոյտ կ'պատճառէր ինծի: Ամէն բան մոռցայ: Ստախօս, կեղծաւոր ու երդմնադրուժ եղայ ահա՛: Ինծի անանկ եկաւ որ չատ սուղ գնած պիտի չըլլայի եթէ ուրիշով մ'իսկ ծախու առնէի ինձ չռայլուած արբշռութիւնը!! Ա՛հ, որքա՛ն ծանր կերպով պատժուեցայ այսօր:

(Շար.) Թարգմ. Ժ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ

ԻԼԱՆ
ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսայի Շահանէէ միւլպայխա օլունաճագ 115,380 ճէտիտ գըէէ Անատօլու, Րումէլի վէ Շար Պալգանը հաղլարը իլէ մէրմէր քիրէճի վէ սայիրէնին թէմտիտըն Չինճի սալը կիւնիւ գարարը էվվէլի վէ 4իւնճիւ բէնջշէնպէհ կիւնիւտէ 100տէ 3 թէնզիլի պիլ զայտէ իհալէի գաթիէլէրի իճրա գըլընաճաղընտան իթտայա թալիփ օլանլարըն թէէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէլէրի մուսթասհըպէն եէվմը մէզգիւրտէ նիհայէթ սաաթ 10տա գատար Խազինէի ճէլիլէի միւչարիլէյհաեա կէլմէլէրի իլան օլունուր: 3—1

29 հազիրան 318